

374.008696
ด 232 ค
ร.3

ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

23 ต.ค. 2539

ปริญญาโรจน์
รอง
จัตตตรีธา นาคเกษม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ตุลาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197252

ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ
ผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

บทคัดย่อ

ของ

ฉัตรตรีธา นาคเกษม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

ตุลาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและ หลังการเกษียณอายุ ใน 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการให้ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง ที่มีอายุระหว่าง 55 - 59 ปี จำนวนทั้งสิ้น 128 คน จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็น สมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ ค่าที (t-test) และเอฟเทส (F-test)

ผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ในด้านความคิดเห็นเพิ่มเติม ข้าราชการก่อนเกษียณ ให้ความเห็นว่าการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ควรจัดการ ให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด รองลงไปเป็นด้านทักษะอาชีพ และด้านวิชาการ ควรจัด ให้น้อยที่สุด เพราะเห็นว่า ข้าราชการที่อยู่ในช่วงเตรียมตัวจะเกษียณอายุ และเตรียมตัว

เข้าสู่วัยสูงอายุ ควรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพอนามัย การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับยา หรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ เป็นต้น

4. ส่วนความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ก็ควรจัดการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด รองลงไปเป็นด้านทักษะอาชีพ และด้านวิชาการควรจัดให้น้อยที่สุด เพราะเห็นว่า ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว ควรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัด รักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุ ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดโครงการตรวจสุขภาพ เป็นต้น

The Opinions of the Preretired-officers under the permanent
Secretary office ; Ministry of Education Concerning
Nonformal Education for Older Officers : Before and
After retirement

An Abstract

By

Chattreeya Nakaseme

Presented in partial fulfillment of the requirements for
the Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

The purposes of this study were to find out the opinions of the preretired officers concerning nonformal education for older officers, before and after retirement. The study focused on three areas of the opinions which were academic area, vocational skill area and information access area.

Population used in this study were 128 preretired officers under the Permanent Secretary Office : Ministry of Education who were 50 - 59 years of age.

The study compared the opinions varied by nine variables : sex, level of education, work experience, working place, marital status, family condition, economical status, group member condition, and side job condition. Data were collected by means of the questionnaire divided into 3 parts to find out the opinions of the subjects of the study. Data were treated by various statistical techniques such as percentage, means standard deviation, t-test and F-test.

Research results came out as follows :

1. Preretired officers differentiated by sex, level of education, work experience, working place, marital status, family condition, economical status, group member condition, side job condition, had no significant differences in opinions concerning nonformal education for older officers before retirement.

2. Preretired officers differentiated by sex, level of education, work experience, working place, marital status, family condition, economical status, group member condition,

side job condition, had no statistical significantly differences in opinions concerning nonformal education for older officers after retirement.

3. In terms of additional opinionns, the subjects stated that the older officers, before retirement should be provided with information access as much as possible, followed by vocational skill, and academic knowledge. The information access should be concentrated on knowledge for preretirement adjustment, nutrition, exercises for hygiene and health protection as well as knowledge on medicine usage.

4. In terms of additional opinions of the older officers after retirement, the subjects stated the same things with the ones for the older officers before retirement. Except for the ideas that this group of officers should be provided with information concentrated on physiologically and psychologically protection in old age, nutrition knowlege, health program and emotional control program.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....วิไลพร ปวงทองเมืองมิ่ง.....ประธาน
(ดร. เพ็ญนง ประจวบจันทึก)
.....โกลด์.....วิไลพร.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

คณะกรรมการสอบ

.....วิไลพร ปวงทองเมืองมิ่ง.....ประธาน
(ดร. เพ็ญนง ประจวบจันทึก)
.....โกลด์.....วิไลพร.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)
.....วิไลพร.....วิไลพร.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์สุวิวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....วิไลพร.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริวิภา พูลสุวรรณ)

วันที่...9...เดือน...ตุลาคม.....พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ดร. เพ็ญแข ประจวบจันทิก ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ด้วยความเมตตา เป็นอย่างดียิ่ง และรองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบ ปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เสาวนีย์ เลวลีย์ หัวหน้าภาควิชา การศึกษาผู้ใหญ่ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณาจารย์ ในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จนผู้วิจัย ได้มีความรู้และประสบการณ์ ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน และชีวิตประจำวันได้ เป็นอย่างดียิ่ง รวมทั้ง ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่สนับสนุน ทุนในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. เจริญผล สุวรรณโชติ ผู้ตรวจราชการกระทรวง ศึกษาธิการ ที่ได้ให้ความเมตตาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณข้าราชการผู้สูงอายุ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งให้ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ อาจารย์วันรวย มิ่งขวัญ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน เก็บรวบรวมแบบสอบถาม จนได้ครบ จำนวนประชากรทั้งหมด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอระลึกถึงแรงบันดาลใจอันเป็นที่สุดจาก คุณแม่เสนาะจิต นาคเกษม มารดาของผู้วิจัยผู้ซึ่งได้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งได้แนะนำสนับสนุน เป็นกำลังใจ พร้อมกับบิดาของผู้วิจัย ให้ผู้วิจัยได้ศึกษาในชั้นมหาบัณฑิต จนสำเร็จการศึกษาด้วยดี ขอขอบคุณ คุณทักษิณ แก้วสุกใส คุณประสูตร นาคเกษม ที่ได้สนับสนุนทุนทรัพย์ และ คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ
	ภูมิหลัง
	ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
	ความสำคัญของการศึกษาวิจัย
	ขอบเขตของการศึกษาวิจัย
	นิยามศัพท์เฉพาะ
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
	ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
	การดำเนินงานในเรื่องผู้สูงอายุในประเทศไทย
	การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ
	การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ
	การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับผู้สูงอายุ
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
	สมมติฐานการวิจัย
3	วิธีดำเนินการวิจัย
	ประชากร
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
	การเก็บรวบรวมข้อมูล
	การวิเคราะห์ข้อมูล
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
	ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร	45
	ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ	48
	ตอนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้	62
	ตอนที่ 3.1 การทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ในข้อ 1	62
	ตอนที่ 3.2 การทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ในข้อ 2	78
	ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	94
	การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ	96
	ผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ	
	การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ	98
	ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ	
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
	ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย	100
	ความสำคัญของการศึกษาวิจัย	100
	ประชากร	101
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	102
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	103
	การวิเคราะห์ข้อมูล	103
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
	1. ข้อมูลส่วนตัว	104
	2. ข้อมูลด้านความคิดเห็น	105
	3. ผลการทดสอบสมมุติฐาน	106
	4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	109
	อภิปรายผล	111
	ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้	114
	ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป	115

บรรณานุกรม

117

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถาม

ประวัติย่อของผู้วิจัย

บทคัดย่อ

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	37
2 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร	45
3 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการ ก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	49
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการ ก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ เป็นรายชื่อ	50
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการ ก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ เป็นรายชื่อ	57
6 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน เกี่ยวกับการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการ เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	63
7 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีระดับการศึกษาต่าง เกี่ยวกับการ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการ เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	64
8 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	66
9 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	67

10	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	69
11	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	71
12	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	73
13	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	75
14	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจาก งานหลักต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	76
15	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน เกี่ยวกับการจัด การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการ เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	79
16	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีระดับการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการ เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	80
17	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	82

18	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	83
19	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	85
20	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	87
21	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	89
22	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	91
23	ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจาก งานหลักต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน	92
24	ความถี่ของความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการ ศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ	94
25	ความถี่ของความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการ ศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ	97

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) หรือกลุ่มประชากรในวัยชรานี้ ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากส่วนหนึ่งคือในประเทศต่าง ๆ มีกลุ่มประชากรกลุ่มอายุนี้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะมีอัตราการเพิ่มสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ สาเหตุสำคัญของปรากฏการณ์อันนี้อาจมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของประชากร (Population Growth Rate) จึงเป็นผลให้สัดส่วนประชากรในช่วงอายุต่าง ๆ เปลี่ยนไปแนวโน้มก็คือ กลุ่มประชากรในวัยเด็กจะลดลงและกลุ่มประชากรในวัยผู้ใหญ่ รวมทั้งประชากรในวัยชราจะเพิ่มขึ้น จากข้อมูลที่ได้จากวารสารเชิงเศรษฐกิจ ปี ค.ศ. 1990 (เห็นเลข ประจวบปัจจุบัน. 2534 : 13) พบว่า สำหรับกลุ่มประชากรผู้สูงอายุนี้ ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการเพิ่มค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ๆ และหากพิจารณาปรากฏการณ์ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาในแถบเอเชียที่ถือว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ไต้หวัน มาเลเซีย และไทยแล้ว ก็พบว่า ในประเทศเหล่านี้จำนวนผู้อยู่ในกลุ่มประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป การเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และในอีก 10 ปีข้างหน้า คือ ประมาณปี พ.ศ. 2544 จะมีประชากรกลุ่มนี้อยู่ราว 6-9 % ของประชากรทั้งหมด สำหรับประเทศไทยเองนั้นในปัจจุบันมีกลุ่มประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปอยู่ประมาณ 3.9 % ของประชากรทั้งหมด แต่ในปี พ.ศ. 2544 นั้นจำนวนนี้จะเพิ่มเป็น 5.0 % ส่วนในปี 2554 นั้นประชากรกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไปของไทยจะมีราว 9.4 % ของประชากรทั้งหมด ข้อมูลเหล่านี้ย่อมทำให้เห็นภาพของจำนวนผู้สูงอายุและตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

รัฐบาลได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวแล้วข้างต้น และได้จัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539) ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้คือ

1. เพิ่มบทบาทของรัฐในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้มีศักยภาพและขีดความสามารถสูงขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น มีการจัดระบบการให้สวัสดิการด้านการศึกษา และการรักษาพยาบาลแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. ปรับปรุงผ่อนคลาษฎกฏระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและเอื้อต่อการให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้สูงอายุมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนากำลังของสถาบันครอบครัว ชุมชน องค์กรภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันศาสนาที่ภาคีรัฐในการยกระดับคุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจและวัฒนธรรม ของคนทุกระดับในสังคม รวมทั้งผู้สูงอายุ

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางเสื่อมโทรม มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในสังคม มีรายได้น้อยลง ผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้าเพื่อยอมรับสภาพที่ตนเองจะต้องเผชิญ เพื่อให้เกิดความผาสุกในชีวิต ซึ่ง ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518 : 129) ได้กล่าวถึงการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุว่า คนที่มีการเตรียมตัวล่วงหน้าจะมีความสุขในชีวิตมากกว่าที่ไม่ได้เตรียมตัว

ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการออกไป เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และผ่านประสบการณ์ของชีวิตและการทำงานมานาน เมื่อเกษียณอายุราชการ ความรู้ ความคิด สติปัญญาจะไม่เสื่อมถอยไป ตรงข้ามกลับเพิ่มพูนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ เป็นที่เคารพนับถือของศิษย์ และประชาชนทั่วไป (มานะ รัตนโกเศศ. 2529 : 11) แม้จะเกษียณอายุราชการไปแล้วก็ตาม สติปัญญาความรู้ ประสบการณ์ ยังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม จึงควรใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ (มารุต บุณนาค. 2529 : 3)

ข้าราชการเกษียณอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกที ถ้าพิจารณาถึงสภาพข้าราชการบำนาญ ซึ่งต้องลดบทบาทลงทันทีจากที่เคยปฏิบัติหน้าที่การงานมา การเปลี่ยนแปลงระยะเกษียณอายุ นี้จะมีความเครียดทางจิตใจ เพราะเป็นการสูญเสียมากที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิต การที่ต้อง รับผิดชอบหน้าที่ขาดเพื่อน ขาดอำนาจหน้าที่ ขาดความหมายในสังคม ต้องไปอยู่ในภาวะ ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (เกษม คันติผลลาชีวะและกุลยา คันติผลลาชีวะ. 2528 : 27)

จากการที่การเกษียณอายุราชการได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและด้านสังคมแก่ผู้ เกษียณอายุนี้เอง ผู้ที่รับราชการหรือทำงานที่มีการกำหนดอายุเกษียณ ควรที่จะมีการ เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุเพื่อช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยในการปรับตัวภายหลังเกษียณ ลดความกดดันทางจิตใจ (จรรยา ทองถาวร. 2530 : 328)

อัมพร มีสุข (2528) ได้ให้ทัศนะว่า หน่วยงานของทางราชการควรจะมีการจัด อบรมเตรียมเกษียณอายุให้แก่ข้าราชการ เช่น จัดหานายแพทย์ จิตแพทย์ มาให้ความรู้ เรื่อง สุขภาพที่เสื่อมไปตามวัย จัดหานักกฎหมายให้ความรู้ด้านกฎหมาย ที่ต้องนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ข้าราชการมีงานอดิเรก และข้าราชการควรศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมให้แก่ตนเองด้วย เช่น การเข้ารับการอบรมประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า กลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ มีคุณค่า มีสติปัญญา ความ นิกรคิด และมีประสบการณ์ในชีวิตอย่างมาก และกลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มที่มีการเกษียณอายุ เพิ่มขึ้นทุกที เพราะฉะนั้นการเกษียณอายุของกลุ่มข้าราชการก่อให้เกิดการสูญเสีย ด้าน แรงงานและทรัพยากรบุคคลไม่น้อย ด้วยเหตุนี้จึงน่าที่จะมีวิธีการพัฒนากลุ่มข้าราชการ เหล่านี้ ให้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมหรือวิธีอื่น ๆ ก่อนการเกษียณ อายุและหลังการเกษียณอายุ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่ง โดยการให้การศึกษา ซึ่งเป็นการ ให้ความรู้ทั่วไป ให้ความรู้ด้านทักษะ และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ผู้สูงอายุ สามารถประกอบอาชีพมีรายได้เป็นของตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัว หรือสังคมได้ตามสมควร รวมทั้งให้ข่าวสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

และไม่เป็นภาระต่อสังคม สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2535-2554 (นโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว พ.ศ. 2535-2554) ซึ่งมีดังนี้คือ

1. ส่งเสริมและให้บริการการเรื้อนรู้เพื่อการปรับตัว การดูแลรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค การออกกำลังกาย
 2. ให้มีบริการพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคม และการสงเคราะห์อย่างเพียงพอ
 3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุทำงานตามกำลัง ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์ ให้แก่ชนรุ่นหลัง
 4. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแบบสังคมไทยดั้งเดิม
 5. สนับสนุนให้สถาบันศาสนาเผยแผ่คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่ผู้สูงอายุ
 6. สนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนจัดสวัสดิการ และบริการผู้สูงอายุและให้โอกาสผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม
- สนับสนุนการผลิตและพัฒนาบุคลากรสำหรับดูแล รักษาและให้บริการผู้สูงอายุให้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และส่งเสริมการศึกษา วิจัย ประเมินผลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

การพัฒนาผู้สูงอายุโดยอาศัยการศึกษานอกระบบโรงเรียน อาจทำได้โดยฝึกอบรม และการให้ความรู้โดยตรงแก่ผู้สูงอายุ และการพัฒนาด้านอาชีพ รวมไปถึงการให้ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้สูงอายุโดยอาศัยการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังกล่าวข้างต้น ควรจะจัดทำให้แก่ผู้สูงอายุทั้งในระยะก่อนการเกษียณอายุและหลังการเกษียณอายุแล้ว ทั้งสองด้านควบคู่กันไป มิใช่เป็นการจัดเมื่อมีการเกษียณอายุแล้วเท่านั้น ดังที่พบในการวิจัยหลายชิ้นด้วยกัน เช่น การวิจัยของแฮร์ริส และคณะ (Harris et al. 1975 : unpagged) ทำโดยการสำรวจความต้องการฝึกอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า คนที่ต้องการฝึกอบรมทักษะอาชีพ มีในกลุ่มผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป แต่เป็นคนที่มีอายุระหว่าง 40 - 50 ปี เป็นส่วนมาก กล่าวคือประมาณ 70 % ของผู้คนที่อายุ 40 - 50 ปี เป็นกลุ่มผู้แสดงความสนใจที่จะได้รับการฝึกอบรมทักษะอาชีพ

ส่วนกลุ่มผู้มีอายุ 55-64 ปี มีความสนใจในเรื่องนี้อยู่ 30 % ส่วนผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไปแล้วมีความสนใจน้อย นอกจากนี้ แสรวิศ และคณะ ยังให้ความเห็นอีกว่า การพัฒนาดังกล่าวจึงไม่ควรทำสำหรับผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปแล้วเท่านั้น แต่ควรทำให้ผู้มีอายุก่อน 60 ปี ด้วย

นอกจากนี้จากรูวรรณ ศรีสว่าง (2532 : 252) ยังได้ทำวิจัยเรื่อง กิจกรรมและความหวังของข้าราชการเกษียณอายุในประเทศไทย พบว่า รัฐควรให้ความเอาใจใส่ดูแล และให้สวัสดิการแก่ข้าราชการในระดับต่ำ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเองและให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ก่อนเกษียณอายุ เพื่อช่วยให้ข้าราชการในระดับต่ำเหล่านั้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสบายภายหลังเกษียณอายุ

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยทำให้ผู้สูงอายุมีจำนวนสูงขึ้น และมีความจำเป็นต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุให้แก่บุคคล และความต้องการเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นบุคคลที่เกษียณอายุแล้ว การเตรียมนี้ต้องทำก่อนเกษียณอายุหรือพ้นจากงาน และในช่วงหลังจากที่ได้เกษียณอายุหรือพ้นจากงานไปแล้ว ดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า วิธีการจัดเตรียมเพื่อผู้สูงอายุดังกล่าว โดยต้องการศึกษาว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีส่วนช่วยในการดำรงชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุอย่างไร โดยศึกษาจากความคิดเห็นของกลุ่มข้าราชการในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง ที่อยู่ในช่วงก่อนเกษียณอายุราชการ ซึ่งกลุ่มข้าราชการเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์และเป็นผู้บริหารหรือตำแหน่งในทางวิชาการ ที่ยังมีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ในการทำงาน และเป็นผู้ที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรมีการจัดอย่างไรเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของข้าราชการผู้สูงอายุ ทั้งก่อนการเกษียณอายุและหลังการเกษียณอายุราชการ

ข้อมูลที่ได้รับในครั้งนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ กลุ่มข้าราชการที่กำลังจะเกษียณอายุ ตลอดจนถึงข้าราชการที่เกษียณอายุไปแล้ว และรวมไปถึงผู้สูงอายุโดยทั่วไปด้วย จึงนับได้ว่าเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ จึงน่าจะเป็นงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ ทั้งแก่บุคคลที่เป็นผู้สูงอายุเอง กลุ่มข้าราชการ และบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นผู้สูงอายุของไทยโดยตรงด้วย

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ จำนวนตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และการมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก
3. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. ได้ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ
2. ได้ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่จำนวนตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และการมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสมต่อไป
3. ได้ข้อคิดเห็นและเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะของข้าราชการก่อนเกษียณอายุ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุ เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไป

4. ใ้ด้แนวทางที่เป็นประโยชน์ ที่สามารถนำมาดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ ดังต่อไปนี้

1. ประชากร งานวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง ที่มีอายุระหว่าง 55 - 59 ปี ในปีงบประมาณ 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 128 คน ซึ่งเป็นข้าราชการจากหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง รวม 11 หน่วยงานด้วยกัน ได้แก่ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กองตรวจและรายงาน กองนิติการ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานกิจการพิเศษ ศูนย์สารสนเทศ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 - 12

2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งออกเป็น

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ

- 1) หญิง
- 2) ชาย

2.1.2 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน (นับตั้งแต่เริ่มรับราชการ)

- 1) ค่ำกว่า 25 ปี
- 2) สูงกว่า 25 ปี

2.1.4 ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน

- 1) อยู่ในส่วนกลาง
- 2) อยู่ในส่วนภูมิภาค

2.1.5 สถานภาพการสมรส

- 1) โสด
- 2) สมรส
- 3) หม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่

2.1.6 สภาพทางครอบครัว

- 1) อยู่ตามลำพัง 2 คน ไม่มีบุตรหลานเลย
- 2) อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 4 คน
- 3) อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป

2.1.7 สถานภาพทางเศรษฐกิจ

- 1) มีรายได้เดือนละ 10,000 - 20,000 บาท
- 2) มีรายได้เดือนละ 20,001 - 30,000 บาท
- 3) มีรายได้เดือนละ 30,000 บาทขึ้นไป

2.1.8 การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

- 1) เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่ม
- 2) เป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

2.1.9 อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก

- 1) มี
- 2) ไม่มี

2.2. ความปรารถนา ใต้นัก ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดให้สำหรับข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุ ดังนี้ คือ

2.2.1 ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเอง

2.2.2 ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านทักษะอาชีพ เพื่อฝึกอบรมด้านอาชีพ การฝึกทักษะอาชีพ

2.2.3 ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปใช้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุ หมายถึง บุคคลที่เป็นข้าราชการของไทย ที่มีอายุก่อน 60 ปี และหลัง 60 ปีไปแล้ว

ข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง หมายถึง กลุ่มข้าราชการที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ซึ่งเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง มีทั้งสิ้น 11 หน่วยงาน ได้แก่ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กองตรวจและรายงาน กองนิติการ สำนักงานกิจการพิเศษ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 ถึง 12 (พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 2 .2535) และปฏิบัติงานอยู่ในปีงบประมาณ 2538 ที่มีอายุระหว่าง 55 - 59 ปี

ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของข้าราชการก่อนเกษียณอายุ ที่มีช่วงอายุระหว่าง 55 - 59 ปี สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ

ทั้งก่อนการเกษียณอายุและหลังการเกษียณอายุ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเอง ได้แก่ การจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ การสัมมนาการ และเพื่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสังคม

2. ด้านการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ เพื่อฝึกฝนอาชีพและฝึกทักษะ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถด้านอาชีพ เพื่อให้สามารถมีรายได้เป็นของตนเอง ได้แก่ การสอนเพื่อการเปลี่ยนอาชีพ และเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานที่มีอยู่เดิม เป็นต้น

3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ความรู้เรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม โดยการจัดรายการโทรทัศน์วิทยุ จัดชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้สูงอายุในอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับข่าวสารข้อมูลเหล่านี้ เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการศึกษารังนี้ นำเสนอในหัวข้อเรื่อง ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การดำเนินงานในเรื่องผู้สูงอายุในประเทศไทย การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของคำว่าผู้สูงอายุ หมายถึง ความสูงอายุเป็นการพัฒนา เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุของมนุษย์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เกิดและดำเนินต่อเนื่องไปจนถึงสิ้นสุดอายุขัยของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ และกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ (กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย. 2525 : 11)

เมอร์เลย์ และ เวเนเนอร์ (Murray and Wenner. 1975 : 280) กล่าวว่า วัยสูงอายุ เป็นภาวะของการมีอายุสูงขึ้น หรือแก่มากขึ้น อยู่ในระยะสุดท้ายของวัยผู้ใหญ่ ซึ่งอาจมีความอ่อนแอของร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการเจ็บป่วย หรือความพิการร่วมด้วย

ลักษณะ . ปราณีนราวิคณ์ กับ สีวาพร อารีลาภประเสริฐ (2522 : 183) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นความยึดยาวของกาลเวลาที่บุคคลได้มีชีวิตล่วงมาก่อนที่จะเห็นอริหน้า และลดถอยความมั่นคงทางสังคม ในสังคมสมัยใหม่ มักจะใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความหมาย ซึ่งเกณฑ์อันนี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ดังจะเห็นได้จากการกำหนดเกณฑ์อายุปลดเกษียณของประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย อาฟริกา กำหนด 55 ปี สวีเดน เดนมาร์ก ซึ่งมีอายุเฉลี่ยของประเทศสูงมาก กำหนด 70 ปี ส่วนอเมริกา กำหนด 65 ปี สำหรับประเทศไทย กำหนด 60 ปี (สมบุรณ์ ศาลาฮาชีวิน. 2526 : 59)

การกำหนดวัยสูงอายุยังแตกต่างกันไปตามแนวความคิดของแต่ละคน เช่น นักจิตวิทยาพัฒนาการบางคน แบ่งช่วงชีวิตของแต่ละวัยเป็นช่วงละ 10 ปี โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไปเป็นวัยที่อยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิต บางคนแบ่งโดยกำหนดให้ผู้ที่มีอายุ 75 ปีขึ้นไป อยู่ในวัยสูงอายุ (สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน. 2525 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Havighust. 2525 : 59) และที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วย ผู้สูงอายุ (อ้างอิงในกรมประชาสงเคราะห์. 2525 : 11) กำหนดให้ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็น ผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า ความสูงอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมักจะหมายถึง การกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์ว่า ผู้สูงอายุ มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ได้มีการศึกษาถึงสาเหตุต่าง ๆ ของการสูงอายุอย่างกว้างขวางและมีทฤษฎีของการสูงอายุหลายทฤษฎี ที่มีความเห็นแตกต่างกันออกไป เช่น ประมวลู คิดคินสัน (2520 : 10) ได้กล่าวว่า ศูนย์วิจัยผู้สูงอายุที่บัลติมอร์ (Baltimore) ประเทศสหรัฐอเมริกา อธิบายถึง ระบบร่างกายที่เกี่ยวข้องกับความชราอยู่ 2 ระบบ ได้แก่

1. ระบบผลิตฮอร์โมน (Endocrine system)
2. ระบบความต้านทานโรค (Immune system)

ซึ่งถ้าสองระบบนี้ทำงานอยู่ดี คนเราก็ดำรงความเป็นหนุ่มสาวอยู่ได้นาน และถ้าเกิดความผิดปกติหรือบกพร่องในการทำงานของทั้งสองระบบนี้แล้ว ก็จะทำให้มนุษย์เกิดความชราได้เร็ว

ส่วนธีระ สุวัจน์ (2523 : 10) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในความชราภาพของคนเรว่ามีดังนี้คือ

1. กรรมพันธุ์
2. วิถีทางดำเนินของชีวิต การกินอยู่ของบุคคล

3. ภัยพิบัติที่มีต่ออวัยวะต่าง ๆ
4. โรคต่าง ๆ และโดยเฉพาะโรคติดต่อ
5. จิตใจและสภาพของประสาทกับหลอดเลือด
6. ฮาร์โมนและสารเคมีที่เกิดในการเผาผลาญในร่างกาย

นอกจากนี้แล้ว ฮาร์ท และ คาร์เพนเทอร์ (ปาห์นิน บุญ - หลง : 2523 ;

อ้างอิงมาจาก Hart and Carpenter. 1971) ได้กล่าวถึงการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีของการสูงอายุ และได้สรุปทฤษฎีของการสูงอายุไว้ดังนี้ คือ

1. ทฤษฎีว่าด้วยคอลลาเจน (Collagen cross-linkage Theory) ในทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า สารที่เป็นส่วนประกอบของเนื้อเยื่อและกระดูก (Collagen and Fibrous protein) มีเพิ่มมากขึ้น และมีการจับกันมากขึ้น ทำให้เนื้อเยื่อกระดูก (Collagen fibers) หดสั้นเข้าเมื่อวัยชราและกล้ามเนื้อเยื่อรอบ ๆ จะถูกทำลายบริเวณนั้นจะมีรอยย่นปรากฏมากขึ้นเรื่อย ๆ

2. ทฤษฎีว่าด้วยความเครียด (Stress Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเสื่อและการถดถอย (Wear and Tear) ในชีวิตมนุษย์ พบว่า บุคคลที่ต้องเผชิญกับความเครียดบ่อย ๆ หรืออยู่กับความเครียดนาน ๆ อัตราของความเสื่อและถดถอยลง ทำให้บุคคลผู้นั้นเข้าสู่วัยสูงอายุเร็วกว่าบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน

3. ทฤษฎีว่าด้วยยีน (Genetic Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การสูงอายุนั้นเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นตามกรรมพันธุ์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะโครงสร้างของอวัยวะบางส่วนของร่างกายคล้ายคลึงกันหลายชั่วอายุคน เมื่ออายุมากขึ้น เช่น ลักษณะศีรษะล้านผมหงอกเร็ว ซึ่งลักษณะนี้เกิดขึ้นในบางคนเท่านั้นแม้อายุเท่ากัน

4. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ของพัฒนาการขึ้นต้น (Counterpart Theory) ทฤษฎีนี้ถือว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ เป็นผลจากการรวมกันของพัฒนาการขึ้นต้น และเกี่ยวพันหรือติดตามย้อนหลังไปสู่ชีวิตในวัยแรกเริ่ม ในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

ก. ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ซึ่งบ่งถึงความเกี่ยวพันของลักษณะเด่นต่อประสบการณ์ระยะแรกของชีวิต

ความเจริญงอกงามของชีวิต ซึ่งในปัจจุบันบุคคลในวัยชราจะอยู่ในสภาพไม่มีบทบาททางสังคม (Roleless) และสภาพเช่นนี้ ยังเป็นที่สนับสนุนจากสังคมด้วย จึงน่าที่จะได้มีการปรับสภาพนี้เสียใหม่ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ชราให้มีมากขึ้น

2. ทฤษฎีถอนจากสังคม (Disengagement Theory) อธิบายว่าบุคคลจะลดบทบาททางสังคมลงไปตามอายุ ซึ่งจะอยู่ในลักษณะที่สมยอมทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายตัวบุคคลและฝ่ายสังคม และผู้ชราจะพยายามลดความขัดแย้งจากสถานการณ์ โดยการยอมรับบทบาทของตนตามที่สังคมต้องการ กระบวนการถอนออกจากสังคม จะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล แต่ตามแนวคิดนี้บุคคลจะค่อย ๆ ลดความผูกพันต่อสังคมลงไปเป็นลำดับ โดยที่ความตระหนักด้านอายุ ความคับแคบของประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นและความสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง เหตุของการถอนจากสังคม ตัวอย่างที่เห็นชัดก็คือผู้ล่วงสู่วัยชราจะค่อย ๆ ลดบทบาททางสังคมของตนและทำให้สูญเสียสถานภาพทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า ทฤษฎีถอนจากสังคมได้รับการวิจารณ์ทั้งเชิงบวกและลบ อย่างไรก็ตามมีผลงานวิจัยบางชิ้นที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ เช่น พบว่าการถอนจากสังคมเกิดในผู้ชราบางช่วงอายุหรือในบางพฤติกรรมเท่านั้น หรือผู้ชราจะมีการถอนจากบทบาทบางอย่างเท่านั้น ที่ตนเองไม่พอใจแต่ยังคงพอใจที่จะรักษาบทบาทอื่น ๆ ไว้ นอกจากนี้แล้วพบว่าผู้ชราบางกลุ่มพอใจที่จะอยู่คนเดียวเพราะถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี (Larson, 1985)

สรุปได้ว่า มีทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุอยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน ทั้งเชิงกายภาพจิตใจและเชิงสังคม สำหรับทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามทฤษฎีกิจกรรมทางสังคมสรุปได้ว่า ผู้ชรายังคงมีความคล้ายกับบุคคลในวัยกลางคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการทางจิตใจและสังคมการลดบทบาท จึงเป็นการคัดค้านกับสิ่งที่ต้องการและจะพยายามต่อต้านหรือหาทางอื่น ๆ มาแทนบทบาทที่สูญเสียไป ส่วนในทฤษฎีถอนจากสังคมนั้น กระบวนการลดบทบาททางสังคมเป็นกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับจากตัวบุคคลคือผู้ชรา ซึ่งอธิบายได้ว่า เกิดกระบวนการภายในตัวผู้ชราเอง ซึ่งได้แก่ ความต้องการที่จะสนใจต่อตนเองมากขึ้น จึงเป็นส่วนช่วยให้เต็มใจที่จะลดบทบาททางสังคมลง ซึ่งช่วยทำให้เกิดความสมดุลระหว่างตัวของบุคคลกับสังคมด้วย (Cumming and Henry, 1961) และเป็นผลให้ความคับข้องใจ ที่เกิดขึ้นมีน้อยลง อย่างไรก็ตามในการถอนจากสังคมของ

ข. ทฤษฎีเกี่ยวกับสารชีวเคมี (Biological Theory) หมายถึง ความสูงอายุที่เกิดเนื่องจากความเครียดสูงขึ้น คล้ายคลึงกับทฤษฎีว่าด้วยอุบัติเหตุการณ์ (Accidental Theory) ทำให้มีการเสื่อมและถดถอยของสารชีวเคมี ทำให้การทำหน้าที่ของอวัยวะไม่ดี

ค. ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรม (Behavioral Theory) เป็นการอธิบายถึงความแตกต่างในอายุ กับพฤติกรรมและความสามารถของวัยผู้ใหญ่

5. ทฤษฎีว่าด้วยอุบัติเหตุการณ์ หรือความเสื่อมและถดถอย (Accidental or "Wear and Tear" Theory) ในทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า คุณลักษณะในวัยสูงอายุเกี่ยวข้อกับการรวมของอิทธิพลที่เกิดจาก เหตุการณ์หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับในวัยที่ผ่านมา มีความเชื่อว่าผู้ที่มิชีวิตที่เต็มไปด้วยความวิตกกังวล ความเครียดสูง หรือทำงานหนัก คิดหนัก เจ็บป่วยบ่อย จะมีอัตราของการเสื่อมและถดถอยสูง ก็จะมีลักษณะวิวัฒนาการของความสูงอายุปรากฏให้เห็นชัดเจนได้มากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยเดียวกัน แต่มีภาระหน้าที่น้อย ความเครียดต่ำ ไม่มีโรคเรื้อรังประจำตัว

ส่วนเพ็ญแข ประจวบจัน (2534) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีผู้สูงอายุในเชิงสังคม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักและได้มีการใช้เพื่อศึกษาผู้สูงอายุมาเป็นระยะเวลาอันนานในต่างประเทศ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) ให้ความสำคัญทางกิจกรรมทางสังคมว่าเป็นหลักของชีวิตของบุคคล กล่าวคือ การปรับตัวของบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับกิจกรรมที่ทำ ยิ่งมีกิจกรรมมากขึ้นเท่าใดก็จะปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น ตามแนวคิดนี้บุคคลผู้ชราจะพยายามรักษาทัศนคติและกิจกรรมในวัยกลางคนไว้ให้ได้มากที่สุด และพยายามทดแทนกิจกรรมที่สูญหายไปด้วยกิจกรรมใหม่ ๆ และสามารถทำนายได้ว่าบุคคลที่มีความกระตือรือร้นทางสังคมจะมีคุณภาพแห่งตนทางบวก และจะมีส่วนร่วมในสังคม รวมทั้งมีความพอใจในชีวิต และจะเป็นผู้ยอมรับภาวะชราภาพเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น นักวิชาการ เช่น เบอร์เกส (Burgess, 1960) เป็นต้น จึงเสนอแนะว่า ผู้ชราควรได้รับการจัดบทบาทใหม่ ๆ ซึ่งควรประกอบด้วยความรู้สึกยอมรับและภาระหน้าที่ ที่จะนำไปสู่

ผู้ชรา นั้น พบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลซึ่งก็เป็นไปได้ ตามแนวคิดข้างต้นว่า กระบวนการภายในตัวบุคคล ที่มีไม่เท่ากันเป็นเหตุให้มีพฤติกรรมออกจากสังคมไม่เท่ากัน

การดำเนินงานในเรื่องผู้สูงอายุในประเทศไทย

1. กรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มดำเนินการในการให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุ ตั้งแต่พ.ศ. 2496 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นสมัยที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคขึ้นเป็นแห่งแรกและกรมประชาสงเคราะห์มีนโยบายที่จะดำเนินการในทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ได้รับการดูแล ให้มีความสุขไม่ต้องเร่ร่อน ถูกทอดทิ้ง ให้ไว้หาเหว รวมทั้งจะ เสริมสร้างทัศนคติและพัฒนาความนิยม เพื่อให้เกิดความกตัญญูต่อบุพการี การดำเนินงานของ กรมประชาสงเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุประกอบด้วย

1.1 การสงเคราะห์คนชราภายใน เป็นการรับคนชราที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด

ประเภทสามัญ คนชราไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยอาศัยอยู่รวมกันห้องละหลายคน แยกชาย-หญิง ไม่ปะปนกัน ประเภทนี้มี 12 แห่งทั่วประเทศ สามารถรับคนชราเข้าอุปการะได้เต็มที่ 2,100 คน

ประเภทเสียค่าบริการ เป็นการให้บริการในลักษณะหอพัก ค่าบริการ เดือนเดี่ยวห้องละ 550 บาท/เดือน และเดือนคู่ห้องละ 1,060 บาท/เดือน ประเภทนี้มีเฉพาะที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีจำนวน 40 ห้อง

ประเภทพิเศษ คนชราสามารถปลูกบ้านอยู่เองตามแบบแปลนที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนด ในที่ดินของสถานสงเคราะห์ โดยสามารถอยู่ได้จนตลอดชีวิต ดำเนินการในสถานสงเคราะห์คนชราวิทยทองนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ และสถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริการประเภทนี้มุ่งเน้นที่ผู้สูงอายุระดับกลาง ราคาบ้านหลังละ 420,000 - 650,000 บาทขึ้นไป

บริการที่จัดให้ในสถานสงเคราะห์ ประกอบด้วย การรักษาพยาบาล ภายใต
 บำบัด อาชีวบำบัด สังคมสงเคราะห์ นันทนาการและศาสนา

1.2 การสงเคราะห์คนชราภายนอก

เป็นบริการที่จัดให้สำหรับคนชราที่อยู่กับครอบครัว เป็นการส่งเสริม
 ให้คนชราดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและอบอุ่นในบั้นปลายของชีวิตอยู่กับครอบครัว โดยจัดตั้ง
 ศูนย์บริการคนชรา เป็นส่วนหนึ่งของสถานสงเคราะห์คนชรา และในบางแห่งก็จัดเป็น
 เฉพาะศูนย์บริการเพียงอย่างเดียวทั่วประเทศ มีทั้งสิ้น 8 แห่ง การให้บริการเฉลี่ย
 เดือนละ 500 ราย บริการที่จัดให้ประกอบด้วยบริการด้านสุขภาพอนามัย การออก
 กำล้างกาย อาชีวบำบัด กิจกรรมตามความสนใจ นันทนาการ สังคมสงเคราะห์ ศาสนา
 เป็นต้น

1.3 บริการหน่วยเคลื่อนที่

เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่อยู่ตามบ้าน นำข้อมูล
 ข่าวสารการบริการไปเผยแพร่ การให้บริการในด้านคำแนะนำ และการรักษาพยาบาล
 เล็กๆ น้อยๆ โดยหน่วยเคลื่อนที่จะประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่
 พยาบาล ดำเนินการโดยศูนย์บริการผู้สูงอายุ และสถานสงเคราะห์คนชราต่าง ๆ

1.4 บริการบ้านพักฉุกเฉิน

เป็นบริการเพื่อช่วยเหลือคนชราที่ประสบความเดือดร้อนทางด้านจิตใจ
 กับครอบครัวผู้สูงอายุ ที่รอเข้าสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุที่มีภักุระหรือมีความจำเป็น
 อย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการที่พักอาศัยชั่วคราว เพื่อให้ปัญหานั้นเบาบางลง โดยให้บริการ
 ปัจจุบัน 4 และบริการด้านสังคมสงเคราะห์

นอกจากการให้บริการโดยตรงแล้ว กรมประชาสงเคราะห์ยังสนับสนุนให้มีการ
 จัดตั้งองค์กรของผู้สูงอายุ ดังนี้.-

ก. การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายুরวมกันจัดตั้งเป็นชมรม
 ประกอบกิจกรรมตามความต้องการของสมาชิก และจัดให้มีการสัมมนาชมรมผู้สูงอายุ ซึ่ง
 ได้มีความเห็นร่วมกันในการจัดตั้งสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยขึ้น จัดทะเบียนเป็นสมาคม
 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2532 และอยู่ในพระราชบัญญัติในสมเด็จพระศรีนครินทราบรม

ราชชนนี ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 สภาผู้สูงอายุฯ ได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ไปแล้ว ดังนี้

- 1) เสนอให้การรถไฟแห่งประเทศไทยลดค่าโดยสารทุกชั้น ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ครึ่งราคา ตลอดทุกวัน โดยมีบัตรประชาชนไปแสดง
- 2) โครงการจัดสัมมนาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุภาครัฐและภาคเอกชน
- 3) โครงการค่าผู้สูงอายุ
- 4) โครงการอบรมนิกสังคัมสงเคราะห์
- 5) โครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน
- 6) โครงการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อการอบรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ
- 7) ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย
- 8) สภาฯ เสนอให้รัฐบาลลดเว้นการเก็บค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบและออกบัตรประจำตัวให้

9) ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุในโอกาสที่นางอภิรดี (นางอานันท์ ปันยารชุน) พบกับประชาชนในสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2534 ณ ดิกลินดีโมเดิร์น ทำเนียบรัฐบาล ได้แก่

- รัฐบาลควรจะลดหย่อนค่าโดยสารครึ่งราคาหรือบางส่วนของรถประจำทาง .
- รัฐบาลควรจะให้มีการลดหย่อนภาษีผู้สูงอายุโดยเก็บในอัตราที่ต่ำกว่าปกติทั่วไป ในฐานะที่รับใช้ประเทศชาติมาแล้วตลอดชีวิต
- รัฐบาลจะจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหา
- สำหรับข้าราชการที่สูงอายุแล้วและรับบำเหน็จ บำนาญ รัฐบาลควรจะให้แก้ไขอัตราให้เหมาะสมกับสภาวะการครองชีพที่เปลี่ยนแปลง
- รัฐบาลควรจะดำเนินการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ ในการควบคุม กำกับ ศูนย์สถานสงเคราะห์หรือสถานบริการคนชราในภาคเอกชน เพื่อให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

10) โครงการจัดทำทำเนียบผู้สูงอายุที่มีความชำนาญด้านต่าง ๆ โดยสภาพร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ (ได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามมติ ค.ร.ม.)

11) โครงการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุ (เชื่อมชมรมผู้สูงอายุในต่างจังหวัด)

12) โครงการจัดทำวารสารเผยแพร่

13) โครงการส่งเสริมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ

ข. สนับสนุนการจัดตั้งสมาคมคลังปัญญาอาวุโสแห่งประเทศไทย

สมาคมก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2530 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นศูนย์รวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ มาร่วมกัน เพื่อจัดให้มีกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เพิ่มพูนความรู้ ถ่ายทอดจริยธรรมความรู้ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ แก่เยาวชน ประสานงาน ร่วมงานกับองค์การรัฐบาล เอกชน ต่างประเทศ ด้านผู้สูงอายุ

กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมคลังปัญญาอาวุโสประกอบด้วย

1) จัดพิมพ์จดหมายข่าว "เสียงอาวุโส"

2) จัดประชุม สัมมนา อบรม กับองค์กรในประเทศและต่างประเทศ

3) โครงการส่งเสริมกิจกรรมและบริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนแออัด

คลองจั่น-คลองเตย

4) โครงการแข่งขันกอล์ฟการกุศล เพื่อหาทุนในการดำเนินงานของสมาคม

5) โครงการสมาชิกเสวนา

6) โครงการฝึกประสบการณ์ทำงานของเยาวชน

7) โครงการบริการปรึกษาปัญหากฎหมายและปัญหาทั่วไป

8) โครงการเดินวิ่งการกุศล

9) โครงการประสานงานให้สมาชิกเป็นวิทยากร

10) โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัด

11) โครงการสถาบันเสริมศึกษาวิทย์ที่สาม

12) โครงการเผยแพร่วัฒนธรรม

13) โครงการเยาวชนเดินทางไกลและค่ายพักแรม

14) โครงการปรับปรุงขยายงานศูนย์บริการผู้สูงอายุคลองเตย การอบรมดูแลผู้สูงอายุ

ค. การส่งเสริมองค์การเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยการให้เงินสนับสนุนองค์การเอกชนที่จัดทำโครงการขอรับความช่วยเหลือมา

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2525 แต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้น และคณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาว สำหรับผู้สูงอายุ ได้เสนอแผน 20 ปี (พ.ศ. 2525 - 2544) คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติรับทราบและเห็นชอบ เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2530

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในประเทศไทย

1. ขาดการสำรวจวิจัยในเชิงระบาดวิทยา เกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งด้านจำนวนผู้สูงอายุโดยทั่วไปและที่ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนถูกทอดทิ้ง ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้มาจากกลุ่มผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ยังไม่เป็นตัวแทนของภาพรวม ทำให้มีปัญหาในการจัดบริการสวัสดิการต่าง ๆ

2. งานสวัสดิการผู้สูงอายุ ในปัจจุบันยังประโชนให้ผู้สูงอายุในสังคมเมืองเป็นส่วนใหญ่ บริการต่าง ๆ ยังมิได้กระจายส่งไปยังตัวหมู่บ้านเท่าใดนัก และยังพบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุในชนบทไม่มีความรู้เกี่ยวกับบริการสวัสดิการที่รัฐจัดให้เลย

3. ขาดงบประมาณที่จะมาสนับสนุนงานด้านนี้ เพราะถือเป็นแผนระดับประเทศ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทั่วประเทศของไทย ปัญหาผู้สูงอายุยังมิได้จัดเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในระยะของการพัฒนา รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาในด้านเศรษฐกิจรายได้ ฯลฯ มากกว่า จึงทำให้งบประมาณที่จะสนับสนุนงานด้านนี้ยังมีน้อย

4. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานด้านนี้และยังไม่มีสถาบันไหนในประเทศไทยที่จะมีหลักสูตรสอนเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (Gerontology) โดยตรง

แนวทางในการดำเนินงานในอนาคตด้านผู้สูงอายุของไทย

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการด้านต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งปรากฏว่าในส่วนสำคัญของนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. 2535 - 2554) ที่ได้จัดทำขึ้นในสมัยของรัฐบาลนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ได้กำหนดนโยบายไว้รวม 8 ประการ ดังนี้คือ

1. ส่งเสริมและให้บริการการเรื้อรังต่าง ๆ ที่จะให้ผู้สูงอายุรู้จักการปรับตัว การดูแลสุขภาพสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค และการออกกำลังที่ถูกต้อง รวมทั้งให้มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมีคุณค่าและมีความสุข
2. ให้มีบริการพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคม ตลอดจนการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ ตามความต้องการและจำเป็นอย่างเพียงพอ แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และไม่มีผู้อุปการะ
3. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามกำลัง ความถนัด ความสามารถและประสบการณ์ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญงานให้แก่ชนรุ่นหลัง รวมทั้งได้ทำประโยชน์อื่น ๆ แก่สังคม
4. ส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแบบสังคมไทยดั้งเดิม รวมทั้งเสริมสร้างค่านิยมในการให้ความเคารพและกตัญญูแก่ผู้สูงอายุ
5. สนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางจิตใจโดยเฉพาะแก่ผู้สูงอายุได้
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการและบริการผู้สูงอายุ และให้โอกาสผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้สูงอายุและสังคม
7. สนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาบุคลากร สำหรับดูแล รักษา และให้บริการผู้สูงอายุ
8. ให้มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุของไทย

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุและปัญหาของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เพื่อจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525 - 2544 และได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 7 ชุด คือ คณะอนุกรรมการ ด้านการศึกษาและวิจัย ด้านการประสานงาน ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการศึกษา วัฒนธรรมและกิจกรรมผู้สูงอายุ ด้านการวิเทศสัมพันธ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการ จัดหาทุนส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ

ในด้านการศึกษามีนโยบายเร่งรัดจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะการ ศึกษาอนุกระบวนให้มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรม และได้รับ ประโยชน์อย่างแท้จริง เน้นความสำคัญด้านการศึกษาเพื่อชีวิตในครอบครัว และสนับสนุนให้ มีระบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ทรง คุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น โดยมีมาตรการ คือ จัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร คำแนะนำต่าง ๆ ให้ความรู้แก่ ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีบทบาท มีส่วนร่วมในกิจกรรมในครอบครัวและสังคม ใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เช่น วัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ให้ เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ระหว่างผู้สูงอายุกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ โดย พยายามจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถจะมีส่วนร่วมได้อย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้มาแสดงความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ต่อสาธารณชนเพื่อให้สังคมยอมรับในบทบาท ของผู้สูงอายุในสังคมมากขึ้น (คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุ (2526 : 1 - 27)

สำหรับกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาระยะยาวในด้านการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2531 : 11) โดยมีวิธีการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุ โดยจัดการ ศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นช่องทางในการทำงานประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและชุมชน

จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวงจรกิจกรรมประกอบอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนให้สมบูรณ์ จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบข่าวสารข้อมูลทางวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุ

2. จัดการศึกษาและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางใจแก่ผู้สูงอายุ เช่น จัดบริการการศึกษาให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะกัน ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน และร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม และบุคคลอื่นในท้องถิ่น จัดส่งเสริมให้มีข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ ให้องค์กรศาสนา ร่วมในการเผยแพร่ธรรมะ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในด้านศิลปะ ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬา ได้มีโอกาสสงวนรักษาและเผยแพร่ เพื่อเป็นมรดกสืบทอดแก่อนุชนรุ่นหลัง เป็นต้น

3. จัดการศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการพัฒนาจิตใจให้เกิดขึ้น ในสังคม โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอายุ เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่ดี เช่น ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการจัดกีฬา นันทนาการที่เหมาะสมกับเพศและวัยขึ้นทุกระดับ เป็นต้น

4. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีของสังคมต่อผู้สูงอายุ เช่น ส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุทางสื่อมวลชนทุกประเภท เป็นต้น

การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

การเกษียณอายุ นับว่ามีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม ทำให้ผู้สูงอายุต้องมีปัญหาด้านจิตใจและสังคม จึงควรมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ เพื่อลดความวิตกกังวล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมได้ จรูญ ทองถาวร (2530 : 328) กล่าวว่า บุคคลที่ไม่มีการเตรียมตัวสำหรับภาระเกษียณและไม่เตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงจะปรับตัวได้ยากเมื่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นมาถึงซึ่งทำให้ชีวิตไม่มีความสุข การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ จึงได้กำหนดกลวิธีและเป้าหมายในการดำเนินงานในแผนระยะยาวด้านการศึกษา วัฒนธรรมและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดย

ส่งเสริมให้มีโครงการเตรียมการเกษียณอายุ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เตรียมตัวเตรียมใจที่จะใช้ชีวิตในบั้นปลายอย่างมีคุณค่าและเป็นสุข

การส่งเสริมให้มีโครงการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการนี้ ควรที่จะส่งเสริมให้เกิดการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการเป็นเวลานานพอสมควร เหมือนเช่นนักกีฬาที่ฝึกซ้อมมาเป็นเวลานาน โดยมีวิธีการฝึกซ้อมที่ดีจะประสบผลสำเร็จในการแข่งขัน ข้าราชการที่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุที่ดีมาเป็นเวลาพอสมควร จะโดยส่วนบุคคลหรือหน่วยงานช่วยสนับสนุนก็ตาม จะช่วยลดความรุนแรงของปัญหาการเกษียณอายุ และช่วยในการปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุได้ดี

การเตรียมตัวโดยส่วนบุคคลนั้น จะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละบุคคลและตามความจำเป็น เช่น คนที่มีฐานะเศรษฐกิจดีอยู่แล้วก่อนรับราชการ หรืออาจได้รับทรัพย์สินมรดกจากบิดามารดาจำนวนมาก คนนั้นก็ไม่ต้องเตรียมตัวในด้านเศรษฐกิจมากเท่ากับคนที่เริ่มต้นด้วยความไม่มีอะไรเลย อย่างไรก็ตามคนเรามักไม่เห็นความจำเป็นในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นในระยะใกล้ตัว ซึ่งอาจทำให้ละเลยต่อการเตรียมตัวของตนเอง วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเตรียมตัวได้ คือ หน่วยงานจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ให้แก่ข้าราชการหรือบุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งในปัจจุบันก็มีการจัดบ้างแล้วในหน่วยงานบางแห่ง แต่มักจะจัดเป็นโครงการให้ความรู้ในระยะ 3 - 5 วัน แก่ข้าราชการที่จะเกษียณอายุในปีนั้น ๆ ซึ่งการจัดเช่นนี้เกิดผลดีในการช่วยลดความวิตกกังวลได้บ้าง แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าเป็นเวลานาน ศิริวงศ์ ทับสายทอง(2530 : 221 - 222) ให้ความเห็นไว้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนควรจัดโครงการให้ความรู้เพื่อเตรียมตัวรับกับการเกษียณอายุแก่บุคคลที่อยู่ในวัยใกล้เกษียณอายุ และเนื่องจากกระบวนการปรับตัวจะต้องใช้เวลานาน ดังนั้น โครงการดังกล่าวจึงควรเริ่มขึ้นก่อนการเกษียณอายุเป็นเวลานานพอสมควรเพื่อช่วยให้บุคคลที่จะเกษียณอายุได้รอบรู้เกี่ยวกับสภาวะต่าง ๆ ที่บุคคลจะต้องเผชิญเสียแต่เนิ่น ๆ จะได้ไม่ประสบปัญหาการปรับตัวอย่างกะทันหัน ซึ่งโครงการการศึกษาดังกล่าวควรประกอบไปด้วย ข้อมูลในการดูแลสุขภาพ โภชนาการ การวางแผนเกี่ยวกับ

ราชได้รายงานว่า การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคม ของผู้สูงอายุ และการใช้เวลาว่าง ซึ่งจะช่วยทำให้บุคคลปรับตัวได้ดี

มาลี โทญ์สูงเนิน (2533 : 168) ให้ความเห็นว่าการจัดโครงการการศึกษา นอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ควรจัดทำไว้เป็นแผนการ เกษียณอายุของหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานอาจจะดำเนินการเองหรือขอความร่วมมือจาก หน่วยงานอื่นก็ได้ และควรเน้นหรือส่งเสริมให้เกิดการเตรียมตัวใน 5 ด้าน คือ

1. การเตรียมตัวด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ การที่รัฐกำหนดให้ข้าราชการ ที่อายุ 60 ปี ต้องเกษียณอายุราชการนั้น ด้วยเหตุว่าบุคคลนั้นย่างเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว สุขภาพร่างกายย่อมเสื่อมถดถอยไปตามอายุขัย ควรที่จะได้รับการพักผ่อนตามอัธยาศัย บุคคลที่ ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงภายหลังเกษียณอายุ จะต้องมีการปฏิบัติต่อสุขภาพของ ตนเองด้วยดีเสมอมาตั้งแต่วัยหนุ่มสาว ข้าราชการบางคนหมกมุ่นต่อการทำงานมากจนลืมนึกถึงการเอาใจใส่ต่อสุขภาพของตนเอง หน่วยงานจึงควรส่งเสริมให้ข้าราชการดูแล สุขภาพของตนเองหรือมีการเตรียมตัวทางร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ ตัวอย่าง เช่น การจัดโครงการตรวจสุขภาพ โดยเชิญแพทย์จากโรงพยาบาลมาตรวจร่างกายให้แก่ ข้าราชการทุก 6 เดือน หรืออาจประสานงานกับโรงพยาบาลในการให้ข้าราชการไปตรวจ สุขภาพ โดยเสียค่าบริการในราคาอ่อมเยา จัดโครงการโภชนาการเพื่อผู้สูงอายุ หาก หน่วยงานไม่มีความพร้อมควรประสานงานกับบ้านคำในการจัดบริการ แต่หน่วยงานควรให้ ความรู้ในเรื่องโภชนาการแก่ผู้จัดบริการ และแก่ข้าราชการผู้สูงอายุในหน่วยงานด้วย จัด โครงการออกกำลังกายวันละนิดชีวิตยืนยาว เช่น จัดให้มีกายบริหารในตอนเช้าก่อนทำงาน หรือวิ่ง-เดิน ก่อนหรือหลังเลิกงาน เป็นต้น นอกจากนี้จะจัดเป็นโครงการแล้ว ควรมีการ เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพทางเอกสาร หรือโดยการจัดประชุมสัมมนาเพิ่มเติมด้วย เพราะ จากการศึกษาวิจัยของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527) พบว่า ผู้เกษียณอายุใน จังหวัดสงขลา ที่มีสุขภาพดีจะมีความพึงพอใจและมีความสุขมากกว่าผู้เกษียณอายุที่มี สุขภาพไม่ดีและสามารถปรับตัวได้ดีกว่าด้วย

ในด้านจิตใจนั้น ต้องให้การดูแลเป็นพิเศษแก่ข้าราชการที่ใกล้เกษียณอายุ เพราะ รัชนีนั้นจะมีความเครียดสูง หน่วยงานอาจจัดโครงการนันทนาการอย่างง่าย ๆ โดยเชิญผู้

เกษียณอายุไปแล้ว มาพบพูดคุยกับผู้ใกล้เกษียณอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ชีวิตภายหลังเกษียณจะช่วยลดความวิตกกังวลได้ จัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ โดยการเผยแพร่ทางเอกสาร ทาง วี ดี โอ สไลด์ หรือการจัดประชุมสัมมนา จัดโครงการฝึกทำสมาธิ ซึ่งต้องได้รับการดูแลจากผู้ชำนาญเป็นพิเศษ นอกจากจัดบริการให้แก่บุคลากรในหน่วยงานแล้ว ควรจัดโครงการให้ความรู้ด้านผู้สูงอายุ แก่ครอบครัวของผู้ใกล้เกษียณอายุด้วย จะโดยทางเอกสารหรือการสัมมนาก็ตาม เพื่อให้ครอบครัวให้ความอบอุ่นแก่ผู้ใกล้เกษียณอายุ เตรียมวางแผนชีวิตภายในครอบครัวภายหลังเกษียณได้ จากการศึกษาของ ปราโมทย์ วังสะอาด (2530) พบว่า ปัจจัยทางด้านสัมพันธภาพในครัวเรือน สภาพทางสุขภาพ เพศ การมีส่วนร่วมทางสังคม งานอดิเรก ฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ดังนั้น การส่งเสริมให้ข้าราชการมีสุขภาพจิตที่ดีจะช่วยในการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการได้เป็นอย่างดี

2. การเตรียมตัวด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขได้ในยุคสมัยสังคมปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาของ เขมิกา ฮามะรัต (2527) พบว่า ข้าราชการบำนาญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีรายได้สูง และมีเศรษฐกิจดี มีแนวโน้มที่จะมีความพึงพอใจในชีวิตสูง หน่วยงานจึงควรส่งเสริมให้ข้าราชการมีการเตรียมตัวด้านเศรษฐกิจ ถ้าเป็นหน่วยงานใหญ่อาจจัดโครงการระดมทรัพย์ภายในหน่วยงาน ถ้าเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ ควรประสานงานกับองค์กร สถาบันการเงินอื่น ๆ ให้เป็นผู้รับฝากสะสมทรัพย์ เช่น ธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น การฝากสะสมควรมีแรงจูงใจ (ถ้าสามารถตกลงกับสถาบันการเงินได้) เช่น ถ้าฝากติดต่อกันเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป โดยไม่มีการถอนหรือการกู้เงินใด ๆ จะมีโบนัสพิเศษแก่ผู้ฝาก เป็นต้น สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์ควรมีข้อกำหนดที่รัดกุมในการให้ข้าราชการกู้เงินโดยพิจารณาตามความเหมาะสมและควรกำหนดให้ผ่อนชำระหมดก่อนครบเกษียณอายุ นอกจากนี้หน่วยงานควรสนับสนุนให้บุคลากรใกล้เกษียณอายุมีอาชีพสำรองหรืออาชีพเสริมตามความสนใจ เพราะภายหลังเกษียณอายุราชได้จากเงินบำเหน็จบำนาญจะลดลงจากรายได้เดิมกว่าครึ่ง และไม่มี การปรับตามค่าครองชีพ การมีอาชีพเสริมจะช่วยเพิ่มรายได้แก่ตนเอง โดยเฉพาะผู้เกษียณอายุที่ถึงต้อง

เลี้ยงดูบุตรหลาน ควรที่จะมีอาชีพเสริมเป็นอย่างถึง หน่วยงานอาจจัดเป็นโครงการฝึกอาชีพ โดยการติดต่อวิทยากรมาช่วยฝึกฝนหรืออนุญาตให้ข้าราชการใกล้เคียงอายุมาก ๆ เช่น อาจจะเป็นอายุ 55 ปีขึ้นไป ทำงานเพียง 3 วัน อีก 2 วันให้เริ่มอาชีพเสริมของตนเอง เพื่อช่วยให้บุคลากรค่อย ๆ แยกตัวเองออกจากระบบงานราชการ แต่การจะทำให้เรื่องนี้ได้ต้องอยู่ในดุลยพินิจของทางราชการ

3. การเตรียมตัวด้านงานอดิเรก (มาลี ใหญ่สูงเนิน. 2533) กล่าวว่า การมีงานอดิเรกจะช่วยทำให้ชีวิตผ่อนคลาย มีสุขภาพแข็งแรงและยังทำให้เกิดการสมดุลในชีวิตของผู้เกษียณอายุด้วย เพราะผู้ที่เกษียณอายุราชการไปแล้วจะมีเวลาว่างมาก ถ้าปล่อยเวลาว่างไปโดยเปล่าประโยชน์ จะทำให้ผู้เกษียณอายุหมกมุ่นอยู่กับตนเอง คิดหึงฮ้างงานมีงานอดิเรกทำจะช่วยเหลือได้มาก จากงานวิจัยของ เขมิกา สยามะรัต (2527) พบว่า ข้าราชการบำนาญ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่มีงานอดิเรก 1 - 2 ชนิด มีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าข้าราชการบำนาญที่ไม่มีงานอดิเรกทำ หน่วยงานสามารถจัดในรูปแบบของโครงการกลุ่มสนใจต่าง ๆ หรือจัดเป็นชมรมต่าง ๆ ให้บุคลากรเข้าร่วม เช่น ชมรมดนตรี กีฬา ศิลปะ ถ้าหน่วยงานไม่มีความพร้อมในการจัดชมรมควรศึกษาจากท้องถิ่นว่ามีชมรมอะไรบ้าง แล้วเชิญวิทยากรจากชมรมมาให้ความรู้ ชักชวนให้บุคลากรเป็นสมาชิกชมรม หน่วยงานควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการเตรียมตัวด้านงานอดิเรกตั้งแต่วัยกลางคน ซึ่งจะกลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอายุ

4. การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองจะทำให้บุคคลเกิดความสุขสบายใจ จรุงทองถาวร (2530 : 352) กล่าวว่าผู้สูงอายุที่หนีอาศัยในบ้านของตนเองหรือสามารถเลือกที่อยู่อาศัยได้เอง จะมีความสุขภายหลังการเกษียณมากกว่าคนที่ไม่มีโอกาสเลือก หน่วยงานจึงควรส่งเสริมให้ข้าราชการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ถ้าเป็นหน่วยงานใหญ่ และมีความพร้อมสูงอาจให้บริการแหล่งเงินทุนแก่สมาชิกในการสร้างที่อยู่อาศัย ปัจจุบันมีองค์การบางแห่งจัดสร้างที่อยู่อาศัย โดยให้สมาชิกผ่อนชำระในระยะยาวซึ่งก็เป็นวิธีการที่ดี ถ้าหากไม่มีความพร้อมหน่วยงานควรเป็นผู้ประสานงานในการเชิญวิทยากรจาก

แหล่งเงินทุนหรือแหล่งก่อสร้างมาให้ความรู้หรือเสนอทางเลือกแก่ข้าราชการ สิ่ง
 หน่วยงานสามารถจัดทำได้เองคือ การจัดโครงการให้ความรู้ในการเลือกทำเลที่อยู่อาศัย
 ให้เหมาะสมกับสภาพ ฐานะ และวัยที่เกษียณอายุไปแล้ว เช่น ไม่ควรปลูกสร้างบ้านที่มี
 หลายชั้น เพราะเมื่อเป็นผู้สูงอายุ การทำงานของกระดูกข้อต่อจะไม่คล่องตัวเหมือนวัยหนุ่ม
 ถ้าจำเป็นควรอยู่ชั้นล่าง และควรมีบริเวณสำหรับออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก
 ที่ตนสนใจได้

5. การเตรียมตัวด้านการมีส่วนร่วมในสังคม นักทฤษฎีกิจกรรม เชื่อว่า
 กิจกรรมทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกวัย ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในสังคมจะมีความ
 พึงพอใจในชีวิตสูง และมีอัตมโนทัศน์ในทางบวก การร่วมกิจกรรมในสังคมของผู้สูงอายุ ถือ
 ได้ว่าเป็นการทดแทนบทบาทที่ต้องเสียไปจากการเกษียณอายุ จากการศึกษาของ กนกวรรณ
 ศิลปกรรมพิเศษ (2527) พบว่า ผู้เกษียณอายุที่มีส่วนร่วมในสังคมมาก จะปรับตัวได้ดีกว่า
 ผู้ที่มีส่วนร่วมน้อย ดังนั้นหน่วยงานควรจัดโครงการที่ส่งเสริมให้ข้าราชการเตรียมตัวเพื่อ
 มีส่วนร่วมในสังคม เช่น จัดชมรมผู้เกษียณอายุ โดยอนุญาตให้บุคลากรที่ใกล้เกษียณอายุ
 ไปร่วมบริหารงานในชมรมดังกล่าว จัดโครงการข้าราชการอาสาพัฒนา โดยร่วมพัฒนา
 ช่วยเหลือชุมชนในโอกาสวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ จัดโครงการให้ข้าราชการวัยกลางคนไป
 ศึกษาดูงานตามชมรมผู้สูงอายุต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการร่วมกิจกรรมชุมชน สร้าง
 ความเคยชินก่อนเกษียณอายุ จัดโครงการทัศนศึกษา โดยร่วมกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

มาลี ใหญ่สูงเนิน (2533) ได้กล่าวถึง หน่วยงานที่มีระบบการเกษียณอายุ
 ควรจะถือว่าการจัดโครงการการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเตรียมตัวก่อนเกษียณ
 อายุให้แก่บุคลากรเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่ง และรัฐบาลควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริม
 การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุให้แก่ข้าราชการ

หากผู้สูงอายุได้มีการเตรียมตัวทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ด้านเศรษฐกิจและ
 สังคมก่อนวัยสูงอายุแล้ว ก็จะทำให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพไม่เป็นภาระของสังคม สามารถ
 ช่วยเหลือตนเองครอบครัวและสังคมได้ตามสมควร

การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ

เพ็ญนช ประจวบจันติก (2537) ได้กล่าวถึง ที่มาของวิชาผู้สูงอายุศึกษา (Educational Gerontology) ว่าเป็นวิชาที่เกิดขึ้นใหม่ ในราวปี 1970 เริ่มที่ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ของสหรัฐอเมริกา เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประเทศและกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการแพร่หลายไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ทั่วประเทศจนในปัจจุบัน วิชานี้มีการสอนและมีการทำวิจัยเพื่อสนับสนุนวิชาในด้านผู้สูงอายุ เป็นจำนวนมาก และในปัจจุบันการวิจัยด้านผู้สูงอายุถือว่า เป็นงานสำคัญและมีความจำเป็น

หลักการที่สำคัญ

1. การศึกษานับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในชีวิตของบุคคลทุกวัย มิใช่กลุ่มอายุ ตอนต้นเท่านั้น ถือเป็นความจำเป็นและเป็นสิทธิ "Right" ที่จะต้องได้รับในบุคคลทุกคนและทุกวัย

2. ในการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุนั้น จะต้องมีการเตรียมการ ดังนั้น จึงมีความต้องการที่จะได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมของผู้สูงอายุมากที่สุด รวมไปถึงการให้ความรู้และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แก่บุคคลในสังคมด้วย และประการสุดท้าย ต้องการฝึกอบรมผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุด้วย

3. เนื้อหาของวิชาผู้สูงอายุศึกษามี 3 ด้าน คือ

3.1 เป็นการศึกษาที่จัดให้บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ

3.2 เป็นการศึกษาเพื่อทำให้ความรู้แก่คนในสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3.3 เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรที่จะทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

แนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้สูงอายุจะต้องจัดตามความต้องการและความสนใจในขณะนั้น จะต้องทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเชื่อมั่นในตนเองว่าเขาเรียนได้ อย่าจัดบรรยากาศของการเรียนในลักษณะประกวดประชัน ต้องแจ้งให้นักศึกษาหรือผู้รับบริการ เข้าใจอย่างชัดเจนว่าเราต้องการให้เขาเรียนรู้อะไร ให้เทคนิคผู้เรียน ให้รู้จักจินตนาการ ผสมผสานความคิดเห็นจากการได้ยินและการมองเห็นหรือสัมผัสทางหูและสัมผัสทางตา โดยให้ผู้เรียนเรียนตามความสามารถของเขาได้ ทั้งในด้านวิธีเรียนและ

ความเร็ว ความช้าของการเรียนรู้ การที่นักศึกษานอกระบบโรงเรียน และคนทั่วไป
เข้าใจว่าผู้สูงอายุจะสามารถเรียนรู้ได้ ประกอบกับเข้าใจถึงวิธีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ
เรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมในปัจจุบัน (รัตนา พุ่มไพศาล. 2525 : 95)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับผู้สูงอายุ

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 มีวัตถุประสงค์ให้บุคคลได้ศึกษา
และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย
และสังคม อย่างสมดุลและสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศ ภาสโกได้ระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ
ได้เป็นประธานในคณะกรรมการด้านการศึกษา วัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ
มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนระยะยาวด้านการศึกษา วัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ
ส่งเสริม สนับสนุน ดูแลและประสานงานการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ หรือ
แก่เยาวชน กลุ่มประชาชน ช่างราชการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่ดีในโอกาสต่อไป
(คณะกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ. ม.ป.ป.)

ในแผนระยะยาวด้านการศึกษา วัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ
(พ.ศ. 2530 - 2545) ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนนั้น
ได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับแผนพัฒนาความมั่นคงทาง
จิตใจ ทั้งนี้เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่กระจายอยู่ใน
ชนบททั่วไป คนยากจนเหล่านี้ถ้าไม่มีโอกาสที่จะเตรียมตัวในเรื่องความมั่นคงทางการเงิน
ไว้แต่ดองตัน เมื่อถึงวัยสูงอายุหลังจากการทำงานที่มีรายได้ประจำตามปกติแล้ว จะเกิด
ความวิตกกังวลซึ่งเป็นผลกระทบกระเทือนไปถึงความมั่นคงทางจิตใจและสะท้อนถึงปัญหา
การไม่มีส่วนร่วมในสังคม ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมอื่น ๆ แผนระยะยาวในด้านการศึกษา
วัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุนี้ จึงเป็นแผนเพื่อเตรียมสมาชิกในสังคม ในการเป็น
ผู้สูงอายุและเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุเอง รวมทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความเข้าใจ

ของสังคมให้เตรียมพร้อมที่จะรองรับการเป็นสมาชิกที่ดีของผู้สูงอายุในสังคมไปพร้อม ๆ กัน และในแผนระยะยาวนี้ ยังได้กำหนดให้มีโครงการเตรียมตัวเกษียณอายุ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เป็นโครงการหนึ่งที่จะควรได้รับการพิจารณาให้ดำเนินการไว้ด้วย สำหรับรายละเอียดในการดำเนินงานตามแผนระยะยาวมีหลักการและวิธีดำเนินการดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป.)

หลักการ มีดังนี้

1. การพัฒนาคนให้มีความรู้ สำหรับผู้สูงอายุควรดำเนินการให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและมีความมั่นคงทางจิตใจ ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องและสังคมจะดำเนินการให้มีความเข้าใจในผู้สูงอายุและเตรียมตัวที่จะเป็นผู้สูงอายุที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมและเป็นภาระต่อสังคมให้น้อยที่สุด
2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ควรจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการยอมรับผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ยังคงมีความสามารถและมีสุขภาพแข็งแรงได้ทำงานแก่สังคมต่อไป สร้างความเข้าใจของสังคมต่อผู้สูงอายุ และพัฒนาเจตคติค่านิยมที่ดีของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ต่อผู้สูงอายุ
3. การพัฒนาผสมผสานทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน การศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา การพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมเพื่อผู้สูงอายุนั้น หลักสตรกิจกรมการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน กิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการกีฬาจะต้องจัดในลักษณะเอื้อให้คนในชุมชนเข้าใจ ออกช่องผู้สูงอายุ อยู่ร่วมกับผู้สูงอายุได้อย่างเป็นสุข รวมทั้งการสนับสนุนในลักษณะที่ทำให้ผู้สูงอายุมาใช้บริการของสังคม ในอีกด้านหนึ่งสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถ ได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุของไทย มีการจัดทำทั้งผู้สูงอายุก่อนเกษียณและผู้สูงอายุหลังเกษียณ เช่น งานวิจัยของ ทองอยู่ แก้วไทรสะ (2525 : 1-3) ได้ศึกษา

เรื่อง "ผู้สูงอายุในสังคมไทย" เพื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ลักษณะส่วนตัว สภาพครอบครัว กิจกรรมและบทบาทของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ความสุข ความพอใจ และความคาดหวังของผู้สูงอายุในเขตกลุ่มวัฒนธรรมย่อย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป แยกเป็นช่วง ๆ ช่วงละ 5 ปี ร้อยละ 30 มีอายุระหว่าง 56 - 60 ปี ร้อยละ 70 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 580 คน และมีอัตราส่วนระหว่างเพศเท่าเทียมกัน หรือไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเก็บจากตัวแทนภาครวม 5 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร 9 เขต และผลการวิจัย พบว่า ในแง่ความวิตกกังวล ความสุข ความพอใจของผู้สูงอายุนั้น ในแง่ความวิตกกังวล ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีความวิตกกังวลน้อยกว่า ผู้สูงอายุในส่วนภูมิภาค และผู้สูงอายุในส่วนภูมิภาคมีความวิตกกังวลในเรื่องรายได้ สุขภาพร่างกาย สำหรับบทบาทและความภาคภูมิใจของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 ต้องการมีบทบาทช่วยเหลือสังคม แต่มีปัญหาด้านการเงินและสุขภาพ

กวีวิทย์ พงศ์พัฒน์ และคนอื่น ๆ (2526. อัดสำเนา ; อ้างอิงมาจากการประชุมวิชาการทางสุขภาพจิต ครั้งที่ 36. 2526) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการดำรงชีวิตของข้าราชการไทยภายหลังเกษียณ โดยศึกษาจากข้าราชการที่เกษียณภายในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 106 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีความผูกพันในครอบครัวอย่างอบอุ่น บุตรหลานเอาใจใส่ดูแลดี

วิรัช แผ้วสกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุ พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ผู้สูงอายุที่สำคัญคือ การให้ผู้สูงอายุมีการร่วมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สื่อต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเรียนรู้ควรเน้นในด้านการมีประสิทธิภาพ เนื้อหา ความรู้ และทักษะควรเป็นเรื่องที่จะช่วยแก้ปัญหาในปัจจุบันและสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง และควรให้ผู้สูงอายุที่มีความชำนาญเป็นพิเศษได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนด้วย คณะอนุกรรมการการศึกษาวัฒนธรรมและ

กิจกรรมผู้สูงอายุ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ศึกษาพบว่า การมีบทบาททางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตึงเครียดของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ

ผลงานวิจัยของเขมิกา ฮามะริค (2527) พบว่า คนชราไทยมี ความสุขกับการที่ได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว และสังคมมากกว่าการถอนตัวออกจากสังคม และคนชราจะอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานหรือไม่นั้น ไม่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิต ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความสัมพันธ์ของคนชากับคู่สมรสและกับบุตรหลาน มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตของคนชรามาก

สมศรี กันธมาลา (2528-2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมบทบาทของผู้เกษียณอายุให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่อยู่ในระดับบริหาร นักวิชาการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และอยู่ในระหว่างปฏิบัติงานปีสุดท้ายก่อนเกษียณอายุ จำนวน 116 ราย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อการเกษียณอายุ 60 ปี แต่มีทัศนคติต่อการทำงานทั่ว ๆ ไปว่า ยังคงทำงานต่อไปได้ ไม่เห็นด้วยกับการระบุเป็นเกณฑ์ ขอลี้ขิ้นอยู่กับสุขภาพและโอกาส และยอมรับว่าตนเองอยู่ในวัยสูงอายุแล้ว และมีการเตรียมตัวที่จะเกษียณอายุ โดยได้เตรียมพร้อมในด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเตรียมประกอบอาชีพภายหลังเกษียณอายุ โดยจะประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับเป็นที่ปรึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม ส่วนใหญ่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้านงานสังคมสงเคราะห์และสาธารณกุศล ถ้ามีโอกาส โดยไม่หวังค่าตอบแทน แต่ต้องการใช้ความรู้ความสามารถทำประโยชน์ต่อสังคม สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ เห็นควรมีการออกกฎหมายประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จัดให้บริการพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านการรักษาพยาบาล การเดินทาง มีแกนกลางในการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุต่าง ๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม

ทัศนัสดา สอนชื่อ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้าราชการบำนาญที่มี เพศ อายุ วุฒิ และระดับการศึกษา มีความต้องการได้รับความรู้ และมีความต้องการการให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ และ

ด้านสังคม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้าราชการบำนาญเพศหญิงมีความต้องการ
ได้รับความรู้ด้านสุขภาพ

เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2534) ได้เสนอผลงานที่จัดทำเพื่อสนับสนุนวิชาสูงอายุ
วิทยาศาสตร์ ได้แก่ งานวิจัยด้านการเตรียมบุคคลสู่การเกษียณอายุ พบว่ามีการจัดอยู่อย่าง
หลากหลายในสถาบันการศึกษา องค์การธุรกิจ การค้าและองค์กรเอกชน อย่างเช่น
มีการจัดในองค์กรอุตสาหกรรม เป็นต้น แต่พบว่าเป็นการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ
ได้แก่ การปรับตัวเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มิได้ให้ความรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย และการศึกษา
เพื่อหาข้อมูลด้านการเข้าเรียนของผู้สูงอายุ ปี 1971 พบว่ามีกลุ่ม ผู้เรียนที่มีอายุ 65 ปี
ขึ้นไป ในสถานศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียง 1.6 % เท่านั้น และยังพบผลสอดคล้องกัน
ในการวิจัยหลายชิ้นอีกด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าข้อมูลนี้ไม่ได้แสดงถึงจำนวนที่แท้จริงของ
ผู้สูงอายุในโรงเรียน

มาลี ใหญ่สูงเนิน (2535. บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการเกี่ยวกับการ
การจัดโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการระดับ 1-6 สังกัด
กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ข้าราชการกลุ่มอายุ 50-60 ปี
มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุมาก ในด้าน
ร่างกายและจิตใจ ด้านการเงิน ด้านงานอดิเรก ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการมีส่วนร่วม
ในสังคม

นอกจากนี้ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2534) ได้รวบรวมผลงานวิจัยจาก
หน่วยงานด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐ ปี 1981 พบว่า ในช่วง 10 ปี
ที่ผ่านมา มีจำนวนผู้ที่อายุ 55 ปีขึ้นไป เข้าเรียนในการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ประเภทต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 80 % เมื่อพิจารณาต่อการเข้าเรียนของกลุ่มอายุ
55 - 65 ปี แล้วพบว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อ การอาชีพ (Employment) และการเรียน
เพื่อส่วนตนและสังคม (Personal & Social development) สำหรับบุคคลที่มี
อายุ 65 ปีขึ้นไปนั้น ที่ลงเรียนมากที่สุดเป็นวิชาด้านส่วนตนและสังคม เช่น งานฝีมือ
การบริหารธุรกิจ ศิลปะและนันทนาการ สุขภาพ และคหกรรมศาสตร์ และมีกลงเป็น
ประเภทไม่มีการสอบ จากข้อมูลปี 1980 พบว่า สำหรับการ

เรียนในระบบโรงเรียน มีจำนวนผู้เข้าเรียนในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ที่มีอายุเกิน 35 ปี มากยิ่งขึ้น และเมื่อปี 1982 พบว่า พบมากในกลุ่มบุคคลที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เรียนที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปแล้ว พบว่า ยังมีจำนวนน้อยที่เข้าเรียนต่อในการศึกษาในระบบโรงเรียน เนื่องจากยังขาดการเตรียมพร้อมของการจัดเตรียมการศึกษาในระดับสูงให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งทางด้าน การเรียน การสอน การแนะแนว และทัศนคติของผู้สอนที่มีนักเรียนสูงอายุ

อาจกล่าวได้โดยสรุปก็คือ ควรมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ข้าราชการทั้งก่อนและหลังการเกษียณอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เมื่อถึงเวลาเกษียณอายุและใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ภายหลังเกษียณอายุให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการก่อนเกษียณอายุที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน

2. ข้าราชการก่อนเกษียณอายุที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อดังนี้ คือ การเลือกประชากรที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีอายุระหว่าง 55 - 59 ปี ที่ปฏิบัติงานอยู่ในปีงบประมาณ 2538 จากหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลางทั้งสิ้น 11 หน่วยงาน จำนวน 128 คน ดังรายละเอียดในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

หน่วยงาน	ประชากร
1. กองกลาง	4
2. กองการเจ้าหน้าที่	3
3. กองคลัง	2
4. สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	2
5. กองตรวจและรายงาน	10
6. กองนิติการ	1
7. สำนักงานกิจการพิเศษ	1
8. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา	5
9. สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 - 12	100
รวมทั้งสิ้น	128

หมายเหตุ สำหรับอีก 2 หน่วยงาน คือ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ และศูนย์สารสนเทศ
ไม่มีจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม
ถามความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ใน
การทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สถานทางครอบครัว สถานภาพ
ทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก
ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ที่
สามารถนำไปใช้ในการเตรียมตัวก่อนที่จะเกษียณอายุ ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการจัดข่าวสารข้อมูล เพื่อการปรับตัว
ให้ทันกับสภาพแวดล้อมและสังคม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการ
จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ที่สามารถ
นำไปใช้พัฒนาตนเองภายหลังเกษียณอายุ ได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการจัดข่าวสารข้อมูล เพื่อปรับตัวให้ทันกับสภาพ
แวดล้อมและสังคม

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย โดยการใช้เกณฑ์
การตรวจให้คะแนน คือ

1.00 - 1.75	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.76 - 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2.51 - 3.25	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3.26 - 4.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิด เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และกับผู้สูงอายุ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้
2. แบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปฏิญาณนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ท่าน คือ ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ เพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับข้าราชการก่อนเกษียณ ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 25 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบาค (Cronbach.1970) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่อยู่หน่วยงาน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ

1. ขอจดหมายรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำจดหมายรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนกลาง โดยการนำแบบสอบถามไปให้ประชากรแต่ละคนที่อยู่ใน

หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ดำเนินการกรอกแบบสอบถาม แล้วนำวันมารับแบบสอบถามคืน

3. สำหรับกลุ่มประชากรที่อยู่ในหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค คือ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งมีหน้าที่เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังประชากรแต่ละคน

4. ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนมาจากกลุ่มประชากรที่ศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นจำนวน 128 ฉบับ คิดเป็น 100 % ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science X) ในการคำนวณค่าสถิติต่อไปนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และการคำนวณค่าร้อยละ
2. ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยการใช้ทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบ (One-Way Analysis of Variance)
3. ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลในด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยหาค่าความถี่ (Frequency)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติสำหรับการตรวจสอบเครื่องมือ

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Croanbach.1970 : 161)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_o^2} \right]$$

- เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุด
 k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 S_o^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งชุด

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้คือ

2.1 คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 41)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูล

2.2 การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายศรและอังกฤษ)

สายศร. 2528 : 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูล

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มสองกลุ่ม ใช้

t-test (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2534 : 177)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1}{n_1} + \frac{S_2}{n_2}}}$$

$$df = \frac{\left(\frac{S_1}{n_1} + \frac{S_2}{n_2} \right)}{\left(\frac{S_1}{n_1} \right) + \left(\frac{S_2}{n_2} \right)} = \frac{\left(\frac{S_1}{n_1} \right) + \left(\frac{S_2}{n_2} \right)}{\frac{S_1}{n_1 - 1} + \frac{S_2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	S_1, S_2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	n_1, n_2	แทน	ขนาดของในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
	df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มมากกว่าสองกลุ่ม โดยใช้
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมีหนึ่งตัวประกอบ (One-Way Analysis of
Variance) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2534 : 249)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
	MS_B	แทน	ค่าความแปรปรวน (Mean Square) ระหว่างกลุ่ม
	MS_W	แทน	ค่าความแปรปรวน (Mean Square) ภายในกลุ่ม

และเมื่อพบว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย
เป็นรายคู่ด้วย วิธีการของนิวแมนคูลส์ (Newman Keuls Method)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการก่อนการเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (degree of freedom)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอ ในรูปของตารางประกอบความเรียง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้ คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร
- ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกตาม
 ตัวแปรด้าน เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
 ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว
 สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ
 และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการ
 ศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลัง
 การเกษียณอายุ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 128 คน จำแนกออกตาม
 เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพ
 การสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือ
 กลุ่มต่าง ๆ อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	92	71.9
1.2 หญิง	36	28.1
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	7	5.5
2.2 ปริญญาตรี	66	51.6
2.3 สูงกว่าปริญญาตรี	55	43.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร	จำนวน	ร้อยละ
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
3.1 ต่ำกว่า 25 ปี	19	14.8
3.2 สูงกว่า 25 ปี	109	85.2
4. ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน (นับตั้งแต่เริ่มรับราชการ)		
4.1 อยู่ในส่วนกลาง	28	21.9
4.2 อยู่ในส่วนภูมิภาค	100	78.1
5. สถานภาพการสมรส		
5.1 โสด	11	8.6
5.2 สมรส	108	84.4
5.3 หม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่	9	7.0
6. สภาพทางครอบครัว		
6.1 อยู่ลำพัง 2 คน ไม่มีบุตรหลาน	18	14.1
6.2 อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัว ไม่เกิน 4 คน	71	55.5
6.3 อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป	39	30.5
7. สถานภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 มีรายได้เดือนละ 10,000-20,000 บาท	61	47.7
7.2 มีรายได้เดือนละ 20,001-30,000 บาท	42	32.8
7.3 มีรายได้เดือนละ 30,000 บาท ขึ้นไป	25	19.5

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากร	จำนวน	ร้อยละ
8. การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ		
8.1 เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่ม	63	49.2
8.2 เป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 กลุ่ม ขึ้นไป	65	50.8
9. อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก		
9.1 มี	22	17.2
9.2 ไม่มี	106	82.8
ถ้ามี อาชีพอะไร.....		

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มข้าราชการทั้งหมด 128 คน เป็นชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 เป็นหญิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 สูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 25 ปี มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 และที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 25 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ด้านที่ตั้งของสถานที่ทำงานส่วนใหญ่อยู่ในส่วนภูมิภาค มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 และอยู่ในส่วนกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 ด้านสถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 เป็นโสด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และเป็นหม้าย หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ด้านสภาพทางครอบครัวส่วนใหญ่อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัว

ไม่เกิน 4 คน มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และอยู่กับบุตรหลานมีสมาชิก
 ในครอบครัวตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และอยู่ลำพัง
 2 คน ไม่มีบุตรหลาน มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ
 ส่วนใหญ่มีรายได้เดือนละ 10,000-20,000 บาท มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7
 (มีรายได้เดือนละ 10,000 - 20,000 บาท ร้อยละ 47.7 มีรายได้เดือนละ
 20,001 - 30,000 บาท มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 และมีรายได้เดือนละ
 30,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ด้านการเป็นสมาชิกชมรม
 หรือกลุ่มต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 กลุ่ม ขึ้นไป มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ
 50.8 เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่ม มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 ด้านอาชีพเสริม
 นอกเหนือจากงานหลักส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8
 และมีอาชีพเสริม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ

คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการก่อน
 เกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุก่อน
 และหลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน ปรากฏดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการ
ก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการก่อนการเกษียณอายุ			
ด้านวิชาการ	2.94	.48	มาก
ด้านทักษะอาชีพ	2.68	.49	มาก
ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.10	.54	มาก
รวม	2.91	.43	มาก
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการหลังการเกษียณอายุ			
ด้านวิชาการ	2.97	.54	มาก
ด้านทักษะอาชีพ	2.56	.49	มาก
ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.19	.59	มาก
รวม	2.91	.48	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.91$) โดยด้านการให้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.10$) รองลงไป ได้แก่ ด้านวิชาการ ($\bar{x}=2.94$) และด้านทักษะอาชีพ ($\bar{x}=2.68$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่นกัน คือ ($\bar{x}=2.91$) โดยด้านการให้ข่าวสารข้อมูลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.19$) รองลงไป ได้แก่ ด้านวิชาการ ($\bar{x}=2.97$) และด้านทักษะอาชีพ ($\bar{x}=2.56$)

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ เป็นรายชื่อ

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปลความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
<p><u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> <u>ด้านวิชาการสำหรับข้าราชการก่อนการ</u> <u>เกษียณอายุ</u></p>				
1.	จัดประชุมอบรมหรือสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ด้านต่าง ๆ	3.02	.75	มาก
2.	จัดหลักสูตรการศึกษาที่จะนำไปสู่การศึกษาระดับปริญญาในสาขาวิชาต่าง ๆ	2.74	.73	มาก

ตาราง 4(ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
3.	การจัดทัศนศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ	3.19	.72	มาก
4.	การให้ความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ทางการศึกษาทั่ว ๆ ไป	3.12	.70	มาก
5.	การจัดบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อเรียนด้วย ตัวเองเกี่ยวกับความรู้เรื่องประชาธิปไตย พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง หรือ เรื่องอื่น ๆ	2.72	.72	มาก
6.	การจัดการสอนเพื่อการพัฒนางาน	2.73	.73	มาก
7.	จัดการศึกษารายวิชาต่าง ๆ	2.71	.70	มาก
8.	การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในการ เสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและ อารมณ์	3.19	.80	มาก
9.	จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา และการผูกสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	2.86	.77	มาก
10.	ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับศาสนาและการนำ หลักศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิต	3.09	.78	มาก
รวมความคิดเห็นด้านวิชาการ		2.94	.48	เห็นด้วยมาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
	<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> <u>ด้านทักษะอาชีพสำหรับข้าราชการก่อน</u> <u>การเกษียณอายุ</u>			
11.	จัดให้มีการอบรมความรู้ด้านการลงทุน ธุรกิจประเภทต่าง ๆ	2.69	.74	มาก
12.	จัดหลักสูตรอบรมการวางแผนทางการเงิน ใช้จ่ายเงินและทำเงินรายได้ให้เกิด ผลตอบแทน	2.75	.74	มาก
13.	การจัดฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากร ผู้บรรยายในงานต่าง ๆ	2.77	.70	มาก
14.	การจัดฝึกอบรมทักษะด้านการเป็น ตัวแทนขาย หรือนายหน้า	2.32	.55	ปานกลาง
15.	การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอางาน อดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ	2.91	.74	มาก
16.	การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะทาง ทางด้านเกษตร	2.77	.76	มาก
17.	การจัดฝึกอบรมด้านการช่าง	2.53	.66	มาก
18.	การจัดฝึกอบรมเพื่อการเป็นเจ้าของ กิจการเฉพาะอย่าง	2.65	.71	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
19.	จัดการให้ความรู้ให้เกิดทักษะด้านอาชีพ เพื่อหารายได้เพิ่ม	2.73	.79	มาก
	รวมความคิดเห็นด้านทักษะอาชีพ	2.68	.49	เห็นด้วยมาก
	<u>การให้ข่าวสารข้อมูลสำหรับข้าราชการ</u> <u>ก่อนการเกษียณอายุ</u>			
20.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ	3.32	.73	มากที่สุด
21.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ	3.37	.69	มากที่สุด
22.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักโภชนา การและการรักษาสุขภาพ อนามัย	3.39	.69	มากที่สุด
23.	การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับยา หรือ สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ	3.41	.72	มากที่สุด
24.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำ งานอดิเรกแบบลดสัทธิกรรมในครัวเรือน	2.91	.80	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปลความหมาย
		X	S.D.	
25.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเลือกที่อยู่อาศัยให้ถูกสัณฐานและเหมาะสมกับวัยสูงอายุ	2.98	.80	มาก
26.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการสะสมทรัพย์	2.73	.70	มาก
27.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการตรวจสุขภาพ	3.32	.70	มากที่สุด
28.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการเตรียมที่อยู่อาศัย	2.89	.77	มาก
29.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าที่สำคัญในแวดวงราชการ	2.68	.68	มาก
รวมความคิดเห็นด้านการให้ข่าวสารข้อมูล		3.10	.54	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการ
 เกษียณอายุ มีข้อที่ค่าเฉลี่ยเห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีอยู่ด้วยกัน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ว่า
 " การให้ข่าวสารข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยา หรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ
 ($\bar{X}=3.41$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ อนามัย
 ($\bar{X}=3.39$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ($\bar{X}=3.37$)
 การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ($\bar{X}=3.32$) การให้
 ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการตรวจสุขภาพ ($\bar{X}=3.32$)

ข้อคำถามที่เห็นด้วยระดับมาก มีอยู่ 23 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ว่า " การจัดทำศึกษา
 เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรง ($\bar{X}=3.19$) การอบรมความรู้ในการเสริมสร้างความ
 มั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ ($\bar{X}=3.19$) การให้ความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทาง
 การศึกษา ($\bar{X}=3.12$) การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับศาสนาและนำหลักศาสนาประยุกต์ใช้
 ในชีวิต ($\bar{X}=3.09$) จัดประชุมอบรมหรือสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถทาง
 วิชาการด้านต่าง ๆ ($\bar{X}=3.02$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเลือกที่อยู่อาศัย
 ให้ถูกสุขลักษณะ และเหมาะสมกับวัย ($\bar{X}=2.98$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ
 ทำงานอดิเรกแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ($\bar{X}=2.91$) การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอา
 งานอดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ ($\bar{X}=2.90$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการ
 เติมน้ำที่อยู่ออาศัย ($\bar{X}=2.89$) การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและการผูกสัมพันธ์
 กับผู้ร่วมงาน ($\bar{X}=2.86$) การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะทางด้านการศึกษา ($\bar{X}=2.77$)
 การจัดฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากรผู้บรรยาย ($\bar{X}=2.77$) จัดหลักสูตรอบรมการวางแผน
 ทางการเงินใช้จ่ายเงินและนำเงินรายได้ให้เกิดดอกผล ($\bar{X}=2.75$) จัดหลักสูตรการศึกษาที่จะ
 นำไปสู่การศึกษาขั้นปริญญาสาขาวิชาต่าง ๆ ($\bar{X}=2.74$) การจัดการสอนเพื่อพัฒนางาน
 ($\bar{X}=2.73$) จัดการให้ความรู้ให้เกิดทักษะด้านอาชีพ ($\bar{X}=2.73$) การให้ข่าวสารข้อมูล
 เกี่ยวกับการจัดโครงการสะสมทรัพย์สิน ($\bar{X}=2.73$) การจัดบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อเรียนด้วย
 ตัวเองเกี่ยวกับความรู้เรื่องประชาธิปไตย พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง ($\bar{X}=2.72$)

การจัดการศึกษารายวิชาต่าง ๆ ($\bar{X}=2.71$) จัดให้มีการอบรมความรู้ด้านการลงทุนธุรกิจ
ประเภทต่าง ๆ ($\bar{X}=2.69$) การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือความ
ก้าวหน้าที่สำคัญในแวดวงราชการ ($\bar{X}=2.68$) การจัดฝึกอบรมเพื่อการเป็นเจ้าของกิจการ
เฉพาะอย่าง ($\bar{X}=2.65$) การฝึกอบรมด้านช่าง ($\bar{X}=2.53$)

ส่วนข้อความที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง มี 1 ข้อ คือ ข้อที่ว่า การจัดฝึกอบรมทักษะด้านการเป็นตัวแทนชายหรือนายหน้า ($\bar{X}=2.32$)

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของข้าราชการ
ก่อนการเกษียณอายุ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ
ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ เป็นรายข้อ

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
	<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> <u>ด้านวิชาการสำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u>			
1.	การจัดการสอนเพื่อให้มีความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ	3.21	.75	มาก
2.	การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในวิชา ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	2.73	.70	มาก
3.	การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในด้านวิชาการต่าง ๆ และเป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง	2.91	.71	มาก
4.	การให้ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปและวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อนำไปใช้ในการเป็นวิทยากร	2.65	.72	มาก
5.	การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	2.69	.76	มาก
6.	การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจเพื่อให้ เกิดการยอมรับสภาพของตัวเอง	3.14	.73	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปลความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
7.	การฝึกอบรมทำสมาธิให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อสุขภาพจิตที่ดี	3.26	.73	มากที่สุด
8.	การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีให้แก่บุคคลอื่น	2.87	.70	มาก
	รวมความคิดเห็นด้านวิชาการ	2.97	.54	เห็นด้วยมาก
<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>				
<u>ด้านทักษะอาชีพสำหรับข้าราชการหลัง</u>				
<u>การเกษียณอายุ</u>				
9.	การฝึกทักษะเชิงวิชาการเพื่อเป็นวิทยากรหรือผู้สอนในระดับต่าง ๆ	2.66	.67	มาก
10.	การฝึกทักษะการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม แก่คนรุ่นหลัง	2.74	.75	มาก
11.	การฝึกทักษะความรู้ในด้านเหตุการณ์	2.52	.70	มาก
12.	การฝึกทักษะการเป็นตัวแทนชาย หรือนายหน้า	2.33	.59	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปลความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
13.	การฝึกทักษะด้านการบริการ เป็นเจ้าของบริการประเภทต่าง ๆ	2.33	.59	ปานกลาง
14.	การฝึกอบรมด้านการเกษตร	2.87	.81	มาก
15.	การฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อเป็นรายได้	2.59	.73	มาก
16.	การฝึกอบรมทักษะในด้านธุรกิจและการค้า	2.53	.70	มาก
17.	การฝึกอบรมทักษะเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อผลกำไร	2.48	.66	ปานกลาง
รวมความคิดเห็นด้านทักษะอาชีพ		2.56	.49	เห็นด้วยมาก
<u>การให้ข่าวสารข้อมูล สำหรับข้าราชการ</u>				
<u>หลังการเกษียณอายุ</u>				
17.	การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยู เพื่อผู้สูงอายุ	3.17	.74	มาก
18.	การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในครอบครัว	2.78	.70	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็น	ค่าสถิติ		แปล ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
19.	การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัด รักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ	3.29	.72	มากที่สุด
20.	จัดทัศนศึกษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม	3.05	.76	มาก
21.	การจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ กัน เพื่อ ให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ	3.22	.77	มาก
22.	การจัดกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดียวกัน	3.16	.77	มาก
23.	จัดโครงการตรวจสุขภาพ	3.43	.70	มากที่สุด
24.	การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและ รักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	3.41	.66	มากที่สุด
รวมความคิดเห็นด้านการให้ข่าวสารข้อมูล		3.19	.59	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 5 ข้างต้น ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ พบว่า มีข้อความที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีอยู่ด้วยกัน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ว่า "การจัดการตรวจสุขภาพ ($x=3.43$) การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุ ($x=3.41$) การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัดรักษาสุขภาพทางกายและทางจิตใจ ($x=3.29$) การฝึกอบรมทำสมาธิที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ($x=3.26$)"

ข้อความที่เห็นด้วยในระดับมาก มีอยู่ 18 ข้อ คือ ข้อที่ว่า "การจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ($x=3.22$) การจัดการสอนเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ($x=3.21$) การจัดการรายการโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อผู้สูงอายุ ($x=3.17$) การจัดกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดียวกัน ($x=3.16$) การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจเพื่อให้เกิดการยอมรับสภาพของตนเอง ($x=3.14$) การจัดทำหนังสือเพื่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ($x=3.05$) การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ และเป็นกำลังเสริมการพัฒนาตนเอง ($x=2.91$) การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีแก่บุคคลอื่น ($x=2.87$) การฝึกอบรมด้านการเกษตร ($x=2.87$) การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในครอบครัว ($x=2.78$) การฝึกทักษะการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมแก่คนรุ่นหลัง ($x=2.74$) การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ($x=2.73$) การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ($x=2.69$) การฝึกทักษะเชิงวิชาการเพื่อเป็นวิทยากรหรือผู้สอนในระดับต่าง ๆ ($x=2.66$) การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปและวัฒนธรรมเพื่อนำไปเป็นวิทยากร ($x=2.65$) การฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงสัตว์ ($x=2.59$) การฝึกอบรมทักษะในด้านธุรกิจและการค้า ($x=2.53$) การฝึกอบรมทักษะความรู้ในด้านหัตถกรรม ($x=2.52$)"

ส่วนข้อคำถามที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง มีอยู่ 3 ข้อ คือ ข้อที่ว่า “ การฝึกทักษะเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อผลกำไร ($x=2.48$) การฝึกทักษะการเป็นตัวแทนขาย หรือนายหน้า และการฝึกทักษะด้านการบริการ เป็นเจ้าของบริการประเภทต่าง ๆ ($x=2.33$)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐาน

ตอนที่ 3.1 การทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ ใน ข้อที่ 1 “ ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แยกต่างกัน ” ผลของการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏดังตาราง 6 - 14 ต่อไปนี้

1. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า “ ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แยกต่างกัน ” ปรากฏดังตาราง 6 ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	เพศ				t
	ชาย (N=92)		หญิง (N=36)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการก่อนการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.91	.49	2.99	.48	-.85
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.68	.48	2.67	.51	.16
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.06	.53	3.21	.54	-1.36
รวม	2.89	.43	2.96	.45	-.80

จากตาราง 6 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.29	.15	.54
ภายในกลุ่ม	125	29.33	.23	
รวม	127	29.62		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.22	.11	.63
ภายในกลุ่ม	125	30.00	.24	
รวม	127	30.22		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.97	.49	.19
ภายในกลุ่ม	125	35.81	.29	
รวม	127	36.78		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.32	.16	.85
ภายในกลุ่ม	125	23.53	.19	
รวม	127	23.85		

จากตาราง 7 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

3. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดัง ตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
 ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
	ต่ำกว่า 25 ปี (N=19)		สูงกว่า 25 ปี (N=109)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>ก่อนการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	3.07	.44	2.91	.49	1.38
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.91	.54	2.64	.47	2.09
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.36	.53	3.06	.53	2.32
รวม	3.11	.43	2.87	.43	2.29

จากตาราง 8 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงาน
 ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ
 ผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
 สถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

4. ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน" ปรากฏดังตาราง 9 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนการเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงาน ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน				t
	อยู่ในส่วนกลาง (N=28)		อยู่ในส่วนภูมิภาค (N=100)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>ก่อนการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.82	.41	2.97	.50	-1.60
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.57	.41	2.71	.51	-1.48
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.11	.52	3.10	.55	.10
รวม	2.83	.36	2.93	.45	-1.11

จากตาราง 9 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

5. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
 ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.18	.59	.08
ภายในกลุ่ม	125	28.44	.23	
รวม	127	29.22		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.11	.06	.80
ภายในกลุ่ม	125	30.11	.24	
รวม	127	30.22		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.01	.00	.99
ภายในกลุ่ม	125	36.77	.29	
รวม	127	36.78		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.22	.11	.57
ภายในกลุ่ม	125	23.64	.19	
รวม	127	23.85		

จากตาราง 10 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายค้ำน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

6. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
 ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.05	.02	.91
ภายในกลุ่ม	125	29.57	.24	
รวม	127	29.62		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.08	.04	.84
ภายในกลุ่ม	125	30.13	.24	
รวม	127	30.22		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.04	.02	.94
ภายในกลุ่ม	125	36.74	.29	
รวม	127	36.78		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.05	.02	.88
ภายในกลุ่ม	125	23.80	.19	
รวม	127	23.85		

จากตาราง 11 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

7. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
 ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิชาการ				
ระหว่างกลุ่ม	2	.07	.03	.87
ภายในกลุ่ม	125	29.55	.24	
รวม	127	29.62		
ด้านทักษะอาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	.25	.13	.59
ภายในกลุ่ม	125	29.97	.24	
รวม	127	30.22		
ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	.14	.07	.78
ภายในกลุ่ม	125	36.64	.29	
รวม	127	36.78		
โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน				
ระหว่างกลุ่ม	2	.03	.02	.91
ภายในกลุ่ม	125	23.82	.19	
รวม	127	23.85		

จากตาราง 12 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

8. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า "ข้าราชการก่อนเกษียณที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน" ปรากฏดังตาราง 13 ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่ม				t
	เป็นสมาชิก เพียง 1 กลุ่ม (N=63)		เป็นสมาชิกตั้ง แต่ 1 กลุ่มขึ้นไป (N=65)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการ ก่อนการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.94	.50	2.93	.47	.18
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.66	.51	2.70	.47	-.46
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.14	.57	3.06	.50	.82
รวม	2.91	.45	2.90	.42	.23

จากตาราง 13 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

9. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีอาชีพเสริม นอกเหนือจากงานหลักต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏ ดังตาราง 14 ต่อไปนี้

ตาราง 14 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนการเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือ จากงานหลักต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก				t
	มี (N=22)		ไม่มี (N=106)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>ก่อนการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.94	.52	2.94	.48	-.00
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.82	.52	2.65	.48	1.41
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.01	.45	3.12	.56	-.96
รวม	2.92	.42	2.90	.42	.21

จากตาราง 14 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือ
จากงานหลักต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ตอนที่ 3.2 การทดสอบสมมุติฐานที่วางไว้ ใน ข้อที่ 2 " ข้าราชการ
ก่อนเกษียณที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน
สถานภาพการสมรส สถานทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือ
กลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด
การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ
แตกต่างกัน " ผลของการทดสอบสมมุติฐาน ปรากฏดังตาราง 15 - 23 ต่อไปนี้

1. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน มี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 15 ดังต่อไปนี้

ตาราง 15 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีเพศต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	เพศ				t
	ชาย(N=92)		หญิง(N=36)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.97	.54	2.96	.56	.05
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.56	.47	2.57	.55	-.11
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.18	.59	3.21	.60	-.28
รวม	2.89	.43	2.96	.45	-.13

จากตาราง 15 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

2. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 16 ต่อไปนี้

ตาราง 16 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เกี่ยวกับ
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ
โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.11	.05	.83
ภายในกลุ่ม	125	37.10	.30	
รวม	127	37.21		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.17	.08	.71
ภายในกลุ่ม	125	30.81	.25	
รวม	127	30.98		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.70	.35	.38
ภายในกลุ่ม	125	43.30	.35	
รวม	127	44.00		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.12	.06	.77
ภายในกลุ่ม	125	29.19	.23	
รวม	127	29.31		

จากตาราง 17 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

3. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดัง ตาราง 18 ต่อไปนี้

ตาราง 17 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน
เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการ
เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
	ต่ำกว่า 25 ปี (N=19)		สูงกว่า 25 ปี (N=109)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	3.04	.57	2.95	.54	.62
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.68	.57	2.54	.48	.98
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.41	.53	3.15	.59	11.96
รวม	3.04	.50	2.88	.48	1.32

จากตาราง 17 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีประสบการณ์ในการทำงาน
ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ
ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

4. ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน" ปรากฏดังตาราง 18 ดังต่อไปนี้

ตาราง 18 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนการเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงาน ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน				t
	อยู่ในส่วนกลาง (N=28)		อยู่ในส่วนภูมิภาค (N=100)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการ หลังการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.96	.49	2.97	.56	-.02
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.59	.51	2.55	.49	.34
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.20	.56	3.19	.60	.13
รวม	2.95	.45	2.90	.49	.17

จากตาราง 18 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

5. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรส ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน "

ปรากฏดังตาราง 19 ต่อไปนี้

ตาราง 19 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุหลังการ
 เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.15	.07	.78
ภายในกลุ่ม	125	37.06	.30	
รวม	127	37.21		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.43	.21	.42
ภายในกลุ่ม	125	30.55	.24	
รวม	127	30.98		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.15	.07	.81
ภายในกลุ่ม	125	43.85	.35	
รวม	127	44.00		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.20	.10	.65
ภายในกลุ่ม	125	29.11	.23	
รวม	127	29.31		

จากตาราง 19 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

6. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 20 ต่อไปนี้

ตาราง 20 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุหลังการ
 เกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านวิชาการ				
ระหว่างกลุ่ม	2	.05	.02	.92
ภายในกลุ่ม	125	37.16	.30	
รวม	127	37.21		
ด้านทักษะอาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	.07	.03	.43
ภายในกลุ่ม	125	30.92	.25	
รวม	127	30.98		
ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	.60	.30	.43
ภายในกลุ่ม	125	43.40	.35	
รวม	127	44.00		
โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน				
ระหว่างกลุ่ม	2	.11	.05	.08
ภายในกลุ่ม	125	29.20	.23	
รวม	127	29.31		

จากตาราง 20 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

7. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีสภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน " ปรากฏดังตาราง 21 ต่อไปนี้

ตาราง 21 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
 หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
<u>ด้านวิชาการ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.02	.01	.97
ภายในกลุ่ม	125	37.19	.30	
รวม	127	37.21		
<u>ด้านทักษะอาชีพ</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.86	.43	.17
ภายในกลุ่ม	125	30.12	.24	
รวม	127	30.98		
<u>ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.26	.13	.69
ภายในกลุ่ม	125	43.74	.35	
รวม	127	44.00		
<u>โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน</u>				
ระหว่างกลุ่ม	2	.15	.07	.73
ภายในกลุ่ม	125	29.16	.23	
รวม	127	29.31		

จากตาราง 21 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

8. ผลการทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "ข้าราชการก่อนเกษียณที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน" ปรากฏดังตาราง 22 ดังต่อไปนี้

ตาราง 22 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่างๆ
ต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ
หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่ม				t
	เป็นสมาชิก เพียง 1 กลุ่ม (N=63)		เป็นสมาชิกตั้ง แต่ 1 กลุ่มขึ้นไป (N=65)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการ หลังการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.94	.55	2.99	.54	-.52
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.56	.48	2.56	.51	.00
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.16	.61	3.22	.57	-.52
รวม	2.89	.48	2.92	.48	-.41

จากตาราง 22 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่ม
ต่าง ๆ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ
ข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

9. ผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่ว่า " ข้าราชการก่อนเกษียณที่มีอาชีพเสริม นอกเหนือจากงานหลักต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แยกต่างกัน " ปรากฏ ดังตาราง 23 ต่อไปนี้

ตาราง 23 ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนการเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือ จากงานหลักต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการ ผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็น	อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก				t
	มี (N=22)		ไม่มี (N=106)		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
<u>การจัดการศึกษานอกระบบ</u> <u>โรงเรียน สำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u>					
1. ด้านวิชาการ	2.97	.50	2.97	.55	.00
2. ด้านทักษะอาชีพ	2.57	.41	2.56	.51	.10
3. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	3.17	.60	3.19	.59	-.15
รวม	2.92	.42	2.90	.42	-.04

จากตาราง 23 แสดงว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ เป็นรายด้าน
และรายข้อ โดยหาค่าความถี่ของข้อคำถาม

กลุ่มประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ ได้ให้ข้อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการ
เกษียณอายุ มาบ้างเป็นจำนวนไม่มากนัก และเนื่องจากมีผู้ตอบในด้านข้อเสนอนแนะ
มาเป็นจำนวนน้อยมาก ไม่มีจำนวนไม่มากพอที่จะนำมาวิเคราะห์ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ได้
นำข้อมูล ด้านข้อเสนอนแนะมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แต่จะนำเสนอข้อมูล
เฉพาะด้านข้อความคิดเห็นเท่านั้น รายละเอียดของความคิดเห็นของกลุ่มประชากร
ปรากฏดังตาราง 24 ต่อไปนี้

ตาราง 24 ความถี่ของความคิดเห็น ของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการให้ข่าวสารข้อมูล
สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ

ความคิดเห็น	ความถี่
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ	
ก่อนการเกษียณอายุ	
ก. ด้านวิชาการ	
1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัว ก่อนการเกษียณอายุ	15
2. การอบรมด้านจริยธรรม คุณธรรม	12
3. การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในการเสริมสร้างความมั่นคง ทางจิตใจ และอารมณ์	11

ตาราง 24 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ความถี่
4. จัดการศึกษาarayวิชาต่าง ๆ	4
รวม	42
ข. ด้านทักษะอาชีพ	
1. การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะทาง ทางด้านการเกษตร	14
2. การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอางานอดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ	12
3. การฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากรหรือผู้บรรยาย	10
4. การฝึกอบรมด้านการช่าง	3
5. จัดหลักสูตรอบรมการวางแผนทางการเงินและทำเงินรายได้ให้เกิดดอกผล	2
6. การจัดฝึกอบรมเพื่อการเป็นเจ้าของกิจการเฉพาะอย่าง	2
รวม	43
ค. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	
1. การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ อนามัย	22
2. การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ	17
3. การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการทำงานอดิเรกแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้ ทำขนม	12
4. การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตรวจสุขภาพ	13
5. การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ	5
รวม	69

จากตาราง 24 พบว่า มีผู้ให้ข้อความคิดเห็น ด้านการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุดคือ จำนวน 69 ราย รองลงมาคือ ด้านทักษะอาชีพ จำนวน 43 ราย และด้าน วิชาการ จำนวน 42 ราย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ตามลำดับค่าความถี่จากมากไปน้อย พบข้อคิดเห็นด้านการให้ข่าวสารข้อมูล เกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ อนามัย จำนวน 22 ราย การให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จำนวน 17 ราย การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวก่อนเกษียณ จำนวน 15 ราย การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะทางทางด้านการศึกษา จำนวน 14 ราย การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตรวจสุขภาพ จำนวน 13 ราย การอบรมด้านจริยธรรม คุณธรรม การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอางานอดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ และการให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการทำงานอดิเรกแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 12 ราย การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ จำนวน 11 ราย การฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากร หรือผู้บรรยาย จำนวน 10 ราย การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ จำนวน 5 ราย การจัดการศึกษารายวิชาต่าง ๆ จำนวน 4 ราย การจัดฝึกอบรมด้านการช่าง จำนวน 3 ราย และการจัดหลักสูตรอบรมการวางแผนทางการเงินและทำเงินรายได้ให้เกิดดอกผล กับการจัดฝึกอบรมเพื่อการเป็นเจ้าของกิจการเฉพาะอย่าง จำนวน 2 ราย

ตาราง 25 ความถี่ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของข้าราชการ ก่อนเกษียณ
 เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพและ
 ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ

ความคิดเห็น	ความถี่
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ	
หลังการเกษียณอายุ	
ก. ด้านวิชาการ	
1. การจัดการสอนเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทางร่างกายและจิตใจ	5
2. การจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในเรื่องการรักษา สุขภาพ อนามัย	4
3. การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ของสังคม	3
4. การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับ สภาพของตนเอง	3
5. การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ ที่ดีให้แก่บุคคลอื่น	2
6. การจัดการให้ความรู้ การฝึกอบรมในวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวัน	1
รวม	18
ข. ด้านทักษะอาชีพ	
1. การฝึกอบรมด้านการเกษตร เช่น เลี้ยงต้นไม้ เพาะชำกล้าไม้ ฯลฯ	16
2. การฝึกทักษะความรู้ในด้านหัตถกรรม เช่น ประดิษฐ์ของชำร่วย ฯลฯ	12
รวม	28

ความคิดเห็น	ความถี่
ค. ด้านการให้ข่าวสารข้อมูล	
1. การจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ กัน เพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้	8
2. การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	7
3. การจัดโครงการตรวจสุขภาพ	6
4. การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อผู้สูงอายุ เช่น การสนทนาธรรม การสาธิตการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ	5
5. การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัด รักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ	4
6. การจัดกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดียวกัน	4
7. การจัดทัศนศึกษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม	3
รวม	39

จากตาราง 25 พบว่า มีผู้ให้ข้อความคิดเห็น ด้านการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุดคือ จำนวน 39 ราย รองลงมาคือ ด้านทักษะอาชีพ จำนวน 28 รายและด้านวิชาการ จำนวน 18 ราย

เมื่อนิจารณาเป็นรายข้อ ตามลำดับค่าความถี่ จากมากไปน้อย พบว่า ข้อคิดเห็นด้านการฝึกอบรมด้านการเกษตร มีจำนวน 16 ราย การฝึกทักษะความรู้ในด้านหัตถกรรม จำนวน 12 ราย การจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ กัน เพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ จำนวน 8 ราย การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและรักษาสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุ

จำนวน 7 ราย การจัดโครงการตรวจสุขภาพ จำนวน 6 ราย กับการจัดการสอน เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อผู้สูงอายุ จำนวน 5 ราย ส่วนการจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตน ในเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัย การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัดรักษาสุขภาพ ทางกายและจิตใจ กับการจัดชมรมผู้สูงอายุเพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ มีจำนวน 4 ราย และการให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับสภาพของตัวเองกับการจัดทัศนศึกษา เพื่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม มีจำนวน 3 ราย การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีให้แก่บุคคลอื่น และการให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มีจำนวน 2 ราย ส่วนการจัดการให้ความรู้ การฝึกอบรมในวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน มีเพียงจำนวน 1 ราย

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “ ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ ” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ รายละเอียดของการวิจัย มีดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิก ชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และการมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก
3. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. ได้รับความเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทาง ในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการศึกษาอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และ การมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนที่เหมาะสมต่อไป

3. ได้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะของข้าราชการก่อนเกษียณอายุ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลัง การเกษียณอายุ เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ ของผู้สูงอายุ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง ที่มีอายุระหว่าง 55 - 59 ปี ที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 128 คน จากหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง รวม 9 หน่วยงาน ได้แก่ กองกลาง กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กองตรวจและรายงาน กองนิติการ สำนักงานกิจการพิเศษ สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 ถึง 12

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ความความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สภาพภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สภาพภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ที่สามารถนำไปใช้ในการเตรียมตัวก่อนที่จะเกษียณอายุ ซึ่งได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการจัดข่าวสารข้อมูล เพื่อการปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมและสังคม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองภายหลังเกษียณอายุ ได้แก่ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านการจัดข่าวสารข้อมูล เพื่อปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมและสังคม

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย โดยการใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ

1.00 - 1.75	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.76 - 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2.51 - 3.25	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3.26 - 4.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิด เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้
2. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาพันธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ท่าน คือ ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ เพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับข้าราชการก่อนเกษียณ ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 25 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีของครอนบาค (Cronbach.1970) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำไปคำนวณหาค่าทางสถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for the Social Science X) ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ

ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของข้าราชการก่อนเกษียณอายุ ที่จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ และการมีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และเอฟเทส (F-test)

3. วิเคราะห์ข้อมูลในด้านข้อความคิดเห็น โดยใช้ความถี่ (Frequency)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนตัว ข้าราชการก่อนเกษียณ ทั้งหมด 128 คน เป็นชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 เป็นหญิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 สูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 และต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 25 ปี มีจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 และที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 25 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ด้านที่ตั้งของสถานที่ทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในส่วนภูมิภาค มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 และอยู่ในส่วนกลาง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 ด้านสถานภาพการสมรสส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 เป็นโสด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และเป็นหม้าย หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ด้านสภาพทางครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 4 คน มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 และอยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และอยู่ลำพัง 2 คน ไม่มี

บุตรหลาน มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ มีรายได้เดือนละ 10,000 - 20,000 บาท มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 มีรายได้เดือนละ 20,001 - 30,000 บาท มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีรายได้เดือนละ 30,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 ด้านการเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 ด้านอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8 และมีอาชีพเสริม มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2

2. ข้อมูลด้านความคิดเห็น

2.1 ข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ พบว่า มีความคิดเห็น โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก ($\bar{x}=2.91$) ซึ่งด้านการให้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x}=3.10$) ด้านวิชาการ เป็นลำดับรองลงไป ($\bar{x} = 2.94$) และ ด้านทักษะอาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.68$) และค่าเฉลี่ยรายข้อ ด้านวิชาการข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทัศนศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรง และการอบรมความรู้ ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=3.19$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดการศึกษารายวิชาต่าง ๆ ($\bar{x}=2.71$) ด้านทักษะอาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอางานอดิเรกเป็นอาชีพ ($\bar{x}=2.90$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การอบรมด้านช่าง ($\bar{x}=2.23$) การให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้ข่าวสารข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็น ประโยชน์ต่อสุขภาพ ($\bar{x}=3.41$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การให้ข่าวสารข้อมูล เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าที่สำคัญในแวดวงราชการ ($\bar{x}=2.68$)

2.2 ข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ พบว่า มีความคิดเห็น

โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก ($x=2.91$) ซึ่งด้านการให้ข่าวสารข้อมูล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($x=3.19$) ด้านวิชาการ เป็นลำดับรองลงไป ($x=2.97$) และ ด้านทักษะอาชีพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($x=2.56$) และค่าเฉลี่ยรายข้อ ด้านวิชาการข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การฝึกอบรมทำสมาธิให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ($x=3.26$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปและวัฒนธรรม เพื่อนำไปเป็นวิทยากร ($x=2.65$) ด้านทักษะอาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การฝึกอบรมด้านการเกษตร ($x=2.87$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การฝึกทักษะการเป็นตัวแทนขายหรือนายหน้า ($x=2.33$) การให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้ข่าวสารจัดโครงการตรวจสอบสุขภาพ ($x=3.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในครอบครัว ($x=2.78$)

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ด้านก่อนการเกษียณอายุ พบดังต่อไปนี้

- 1) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้
- 2) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้
- 3) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

4) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

5) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

6) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

7) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

8) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

9) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก

ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

3.2 ด้านหลังการเกษียณอายุ พบดังต่อไปนี้

- 1) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
- 2) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
- 3) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
- 4) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีที่ตั้งของสถานที่ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
- 5) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้
- 6) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสภาพทางครอบครัวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

7) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

8) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่เป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

9) ข้าราชการก่อนเกษียณ ที่มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ โดยส่วนรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่วางไว้

4. ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ข้าราชการก่อนเกษียณ ให้ความเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ควรจัดการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด รองลงไปเป็นด้านทักษะอาชีพ และด้านวิชาการ ควรจัดให้น้อยที่สุด เพราะเห็นว่าข้าราชการที่อยู่ในช่วงเตรียมตัวจะเกษียณอายุ และเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุควรได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักโภชนาการ การรักษาสุขภาพ วิธีการออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพ การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ และควรให้ความรู้ในด้านทักษะอาชีพ เช่น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ทางด้าน การเกษตร ให้ความรู้ เพื่อนำเอางานอดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ การฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากรหรือผู้บรรยาย การฝึกอบรมด้านการช่าง การจัดหลักสูตรอบรม การวางแผนทางการเงินและทำเงินรายได้ให้เกิดดอกผล และการฝึกอบรมการเป็นเจ้าของกิจการเฉพาะอย่าง ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านวิชาการ ให้ความเห็นว่าควรให้ความรู้

เกี่ยวกับการปรับตัวก่อนเกษียณ การอบรมด้านจริยธรรม คุณธรรม การฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ การจัดการศึกษาราชวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

ส่วนความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ควรจัดการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด รองลงไปเป็นด้านทักษะอาชีพ และด้านวิชาการ ควรจัดให้น้อยที่สุด เพราะเห็นว่าข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว ควรได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการ และรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การจัดโครงการตรวจสุขภาพ การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยู เพื่อผู้สูงอายุ ควรให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัดรักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดทัศนศึกษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม และควรให้ความรู้ในด้านทักษะอาชีพ เช่น การฝึกอบรบด้านการเกษตร การฝึกทักษะความรู้ในด้านหัตถกรรม การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านวิชาการ ให้ความเห็นว่าการจัดการสอนเพื่อให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ การจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัย การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจเพื่อให้เกิดการยอมรับสภาพของตัวเอง การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีให้แก่บุคคลอื่น และการฝึกอบรบในวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เป็นต้น

อภิปรายผล

1. จากที่พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ในด้านการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.10$) ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยรองลงไป ($\bar{x}=2.94$) และด้านทักษะอาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.68$) นั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มประชากรดังกล่าว เป็นข้าราชการผู้สูงอายุ ที่มีความรู้ด้านวิชาการมากอยู่แล้ว จึงไม่สนใจที่จะได้รับการศึกษาด้านวิชาการอีกก็เป็นได้ และด้านทักษะอาชีพ ก็เห็นว่าไม่มีความจำเป็น เพราะยังมัวงานทำอยู่ แต่ควรได้รับความรู้จากการได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แฮร์ริส และคณะ (Harris et al. 1975 : unpagged) ที่สำรวจพบว่า คนที่ต้องการฝึกทักษะอาชีพ มีในกลุ่มผู้มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป แต่เป็นคนที่มียุทธระหว่าง 40 - 50 ปี

สำหรับความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ที่พบว่า มีความคิดเห็นในด้านการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.19$) ด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยรองลงไป ($\bar{x}=2.97$) และด้านทักษะอาชีพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.56$) นั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการไทยที่เกษียณอายุ เป็นผู้สูงอายุแล้ว ส่วนใหญ่จะไม่สนใจเรื่องวิชาการ หรือฝึกทักษะอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่เครียดเกินไป แต่จะให้ความสนใจในข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องเบา ๆ ที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตบั้นปลาย ซึ่งก็สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แฮร์ริส และคณะ (Harris et al. 1975 : unpagged) เช่นกัน

2. จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ข้าราชการก่อนเกษียณ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ทั้งก่อนและหลังการเกษียณอายุ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน สถานภาพการสมรส สภาพทางครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ

การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก แยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

สาเหตุที่ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ ไม่แตกต่างกัน นั้น อาจเป็นเพราะ ข้าราชการก่อนเกษียณที่ใช้เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้มีสภาพต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมทางความเป็นอยู่ใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน ก็เป็นไปได้ ซึ่งจากข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรกลุ่มนี้ มีสภาพต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกัน เช่น ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานสูงกว่า 25 ปีขึ้นไป ส่วนมากมีที่ตั้งของสถานที่ทำงานอยู่ในส่วนภูมิภาค ทำการสมรสแล้ว มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางถึงดี และเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งส่วนใหญ่ไม่ได้ทำอาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก

ดังนั้น ข้อมูลที่พบนี้ อาจใช้เป็นเครื่องแสดงได้ว่า กลุ่มประชากรที่มีสภาพต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจเป็นผลให้มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน

3. สำหรับความคิดเห็นเพิ่มเติมของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ที่เห็นว่าควรจัดดำเนินการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มากที่สุด ด้านวิชาการรองลงไป และด้านทักษะอาชีพ ควรจัดให้น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการที่อยู่ในช่วงเตรียมตัวเกษียณอายุหรือก่อนเกษียณอายุ เห็นว่าผู้สูงอายุ ควรได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักโภชนาการ การรักษาสุขภาพ วิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์คือสุขภาพ ส่วนด้านทักษะอาชีพ ควรให้ความรู้ทางด้านการศึกษา ความรู้เพื่อนำเอางานอดิเรกที่ทำอยู่เป็นอาชีพ การฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากรหรือผู้บรรยาย การฝึกอบรมด้านช่างที่เป็นงานเบา ๆ และการฝึกอบรมการเป็นเจ้าของกิจการเฉพาะอย่าง เป็นต้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์มากกว่า ส่วนด้านวิชาการนั้น ไม่ควรจัดให้มากนัก เพราะยังมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่ หากจัดให้จะทำให้ผู้ใช้สมองและร่างกายทำงานหนักเกินไป ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุดังกล่าว เป็นการเตรียมความพร้อมให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายหลังเกษียณอายุ ให้มีการดำรงชีวิตที่ดีมีคุณค่า

ไม่เป็นภาระของสังคม ดังที่เสนอ อินทรสุขศรี (2525) และ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518) ได้ให้แนวคิดเป็นแนวเดียวกันว่า บุคคลควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้า ได้แก่ เตรียมเงินทอง ที่อยู่อาศัย บุคคลที่อยู่เป็นเพื่อน เตรียมงานอดิเรก เตรียมกาย เตรียมใจ และเตรียมบทบาทใหม่ เมื่อมีการเตรียมพร้อมแล้ว ก็จะทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขในช่วงสุดท้ายของชีวิต

ส่วนข้อคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกกระบบ โรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ หลังการเกษียณอายุ ที่เห็นว่า ข้าราชการภายหลังการเกษียณอายุแล้ว ควรได้รับการพัฒนา โดยให้ได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เช่นเดียวกัน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การจัดโครงการตรวจสุขภาพ การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อผู้สูงอายุ การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการบำบัดรักษาสุขภาพทางกายและทางจิตใจ การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการจัดทัศนศึกษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาด้านทักษะอาชีพ ก็ควรเป็นเรื่องเบา ๆ และความสนใจ เช่น ด้านการเกษตร การเพาะชำกล้าไม้ การเลี้ยงต้นไม้ หรือด้านหัตถกรรม ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ ส่วนด้านวิชาการ ให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรพัฒนา คือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจให้เกิดการยอมรับสภาพของตัวเอง การถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีให้แก่บุคคลอื่น และวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิรัชช์ แก้วสกุล (2527 : 121) ที่พบว่า ควรให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ควรจัดทัศนศึกษาเพื่อสุขภาพชนบทหรือสถานที่ประกอบกิจการอาชีพ หรืองานอดิเรกที่ประสบความสำเร็จในระดับครอบครัว ให้ผู้สูงอายุที่ยังมีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนแนวคิดของ มาร์ค บุนนาค (2529 : 3) ที่ว่า ข้าราชการแม้เกษียณอายุไปแล้วก็ตาม แต่ยังมีสติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้สร้างสมไว้ตลอดระยะเวลาที่รับราชการ จึงควรวางใจให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป เสมือนกับว่าท่านยังรับราชการอยู่

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลของการศึกษาค้นคว้า ในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติดังนี้ คือ

1. หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดการศึกษานอกกระบวน
โรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ อย่างเป็นระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
รับผิดชอบในเรื่องนี้ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมและผลิตเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้
แก่ข้าราชการผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุโดยทั่วไป
2. หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงอื่น ๆ ควรจัดให้
มีชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุในหน่วยงาน ได้มีโอกาสมีกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นและประสบการณ์ ที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน
3. หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ควรจัด
ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ
การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการ และการรักษาสุขภาพ
อนามัย ความรู้เกี่ยวกับยาหรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ และข้อมูลเกี่ยวกับ
การจัดโครงการตรวจสุขภาพ สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ
4. หน่วยงาน ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ควรจัด
ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัดรักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ จัดโครงการตรวจ
สุขภาพ การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการ และการรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ
สำหรับข้าราชการหลังการเกษียณอายุ
5. กระทรวงศึกษาธิการ ควรดำเนินการ จัดกิจกรรมด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
โดยร่วมมือกันกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข
 เป็นต้น เพื่อให้ความรู้แก่ ข้าราชการทั่วไป เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุ และการจัด
เตรียมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ให้แก่ข้าราชการที่จะเกษียณอายุด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปนั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ในครั้งต่อไปควรทำการวิจัยในเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น ความต้องการได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ในขอบเขตที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ในครั้งต่อไปควรทำการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ เพื่อหารายละเอียด และใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อทราบความต้องการ เกี่ยวกับจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ

3. ในครั้งต่อไปควรทำการวิจัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แก่ผู้สูงอายุ เช่น เจ้าหน้าที่ในกรมการศึกษานอกโรงเรียน นักวิชาการที่มีหน้าที่วางหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารความรู้แก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น

4. ในครั้งต่อไปควรทำวิจัย เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อข้าราชการผู้สูงอายุ โดยให้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในหน่วยงานเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานราชการกระทรวงอื่น ๆ ที่มีใช้กระทรวงศึกษาธิการ

5. ในครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ ทั้งก่อนและหลังเกษียณอายุ เพื่อนำผลที่ได้มาทำการเปรียบเทียบกัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการ
ในเขตอำเภอหาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.
- กวีวัฒน์ พงศ์พัฒน์และคนอื่น ๆ. "การศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของข้าราชการ
 ไทยภายหลังเกษียณ," เอกสารการประชุมวิชาการทางสุขภาพจิต ครั้งที่ 36
โรงพยาบาลสงฆ์. กรุงเทพฯ : 18 - 21; มกราคม 2526. อัดสำเนา.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. แผนระยะยาวด้านการศึกษาวินัยธรรมและกิจกรรม
เพื่อผู้สูงอายุ 2531. อัดสำเนา
- _____ . แผนระยะยาวด้านการศึกษาวินัยธรรมและกิจกรรม
เพื่อผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป.
 (เอกสารทางวิชาการ)
- เกษม ดันดีผลาชีวะและกุลสา ดันดีผลาชีวะ. การรักษาสุภาพในวัยสูงอายุ.
 กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2528.
- เฉลิมภา ชามะรัต. ความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา : ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
 มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527. อัดสำเนา
- คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยและการวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในคณะกรรมการ
 ผู้สูงอายุแห่งชาติ แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525-2544.
 2526.
- จรรยา ทองถาวร. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2530.
- จารุวรรณ ศรีสว่าง. กิจกรรมและความคาดหวังของข้าราชการเกษียณอายุใน
ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ทองอยู่ แก้วไทรสะ. รายงานการวิจัยเรื่องผู้สูงอายุในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา, 2525.
- ธีระ สุขวัจน์. เรื่องคนแก่ กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2523.
- ประชาสงเคราะห์, กรม. มหาดไทย กระทรวง "ให้ความรักพิทักษ์อนามัยผู้สูงอายุอื่น," คुरुปรักษ์. ฉบับพิเศษงานรับปีผู้สูงอายุ, 2525.
- ประมวล อดิณสัน. วิจัยวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2520.
- ปราโมทย์ วิงสะอาด ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- ปานัน บุญ-หลง. "ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสูงอายุ," รายงานการสัมมนาวิชาการเรื่อง การพยาบาลจิตสังคมกับผู้สูงอายุ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เจริญการพิมพ์, 2531.
- พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2). 2535.
- พจน์เสถา สอนชื่อ. การศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. บทคัดย่อ.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉินก. การศึกษากลุ่มประชากรผู้สูงอายุของไทย : หลักการและทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ ประมวลบทความและผลงานทางพฤติกรรมศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.
- . แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุ. วารสารจิตวิทยา, 2537.

มานะ รัตนโกเศศ. เรื่องน่ารู้สำหรับผู้เกษียณอายุราชการ. อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

มารุต บุนนาค. เรื่องน่ารู้สำหรับผู้เกษียณอายุราชการ. อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

มาลี ใหญ่สูงเนิน. "การจัดโครงการการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ," วารสารครูศาสตร์ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

—————. ความต้องการเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการต่างกลุ่มอายุ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ: วิทยานิพนธ์ครูศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
บทคัดย่อ

รัตนา พุ่มไพศาล. "ความสามารถของผู้สูงอายุด้านการเรียนและการปรับตัวให้มีความสุข," ครูปริทัศน์. ฉบับพิเศษ, 2525.

ลักษณะ ปราณินรารัตนและศิวัพร อารี้อลาภประเสริฐ. การพยาบาลทางอายุศาสตร์ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2519.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

วิรัช แผ้วสกุล. ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. บทคัดย่อ

สมบูรณ์ ศาลาฮาชีวิน. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่ เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, 2526.

สมศรี กันธมาลา. การส่งเสริมบทบาทของผู้เกษียณอายุให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2528 - 2529.

เสนอ อินทรสุขศรี. สุขภาพจิตผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2519.

- เสาวนีย์ กานต์เดชารักษ์. ความต้องการทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ.
 ศีราวงศ์ ทับสายทอง. จิตวิทยาผู้ใหญ่. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
 ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล,
 2518.
 อัมพร มีสุข. บทสัมภาษณ์ : เรื่องปัญหาผู้สูงอายุ. อาวุโส 1 (กุมภาพันธ์ 2528):
 16 - 19

- Burgess, E.W. Aging in Western Societies Chicago : University
 of Chicago Press, 1960.
 Cronbach, Joseph Lee. Essentials of psychological Testing. 2nd.
 ed., New York : Harper and Brothers, 1970.
 Havighurst, R.J. Development Tasks and Education. 3 nd ed.
 New York : Mckay, 1972.
 Herris, L, & Associatis. The myths and Reality of Aging in
American. Washington D.C.: National Council on the
 Aging, 1975.
 Larson, R. Leing Alone Versus Deing with People. Disengagement
 in the Daily Experience of older Adults, Journal of
Gerontology. 1985.
 John Hirt and Donald Carpenter, "Toward an Intergrated theory
 Afing, "American Laboratory. 1971.
 Murray Ruth and Wenner Judith. Nursing Assessment & Heath
Promotion through the Life Span, New Jersey:
 Prentice-Hall, Inc, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ที่ ทม 1007/0045

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

6 มกราคม 2538

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์

เรียน ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ดร.เจริญผล สุวรรณโชติ)

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวฉัตรธิดา นาคเกษม เป็นนิสิตระดับ
ปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
นิสิตผู้นี้ มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ
ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ"
ทั้งนี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ดร. เพ็ญแข ประจวบจันทน์ ประธาน

รศ. ชุติมา วงศ์รัตนะ กรรมการ

สิ่งที่นิตินิพนธ์ขอลความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้
และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/3422

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2538

เรื่อง ขอลาความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการกอง.....

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวฉัตรตรีสา นาคเกษม เป็นนิสิตระดับ
ปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
นิสิตผู้นี้ มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ
ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ"
ทั้งนี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉานิก ประธาน

รศ. ชูศรี วงศ์วิริยะ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ข้าราชการผู้สูงอายุ ระหว่าง 55 - 59 ปี
ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2538 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้
และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริวิภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริวิภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ที่ ทม 1007/3421

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 สิงหาคม 2538

เรื่อง ขอลความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา...

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวฉัตรศิธา นาคเกษม เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นิสิตผู้นี้ มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ" ทั้งนี้ อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ดร. เพ็ญแข ประจวบปัจฉนิกร ประธาน

รศ. ชุศรี วงศ์รัตนะ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ข้าราชการผู้สูงอายุ ระหว่าง 55 - 59 ปี คอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2538 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

ภาคผนวก ข.

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สิงหาคม 2538

เรื่อง ขอลงความเห็นเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน

ตัวข้าพเจ้า นางสาวฉัตรตรีธา นาคเกษม นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อประกอบการศึกษา เรื่อง "ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ" ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ท่านคือบุคคลสำคัญที่จะให้คำตอบได้ ตามความคิดเห็นที่เป็นจริงที่สุด และผลการวิจัยในครั้งนี้ อาจเป็นแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ตรงตามความต้องการและความสนใจของข้าราชการที่จะเตรียมตัวในการเกษียณอายุ และข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว คำตอบของท่านจะนำเสนอในการวิจัยเป็นส่วนรวม ซึ่งไม่มีผลเสียหายต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่านแต่อย่างใด

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาในการตอบแบบสอบถามจากท่าน และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวฉัตรตรีธา นาคเกษม)

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

“ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการส่วนกลางเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการ
ผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ”

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ทั้งก่อนและหลังการเกษียณอายุ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ข้าราชการผู้สูงอายุต่อไป

จึงใคร่ขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกตอน โดยไม่เว้นข้อใดข้อหนึ่งไว้ และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ข้อความจะไม่มีการระบุชื่อใดอย่างหนึ่งต่อผู้ตอบแบบสอบถามเลย

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง ในความร่วมมือของท่าน

ผู้วิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

“ ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ ส่วนกลาง เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการ
ผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ ”

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย (/) หน้าข้อความที่เห็นตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับ
ตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ
 ชาย
 หญิง
2. ระดับการศึกษา
 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์ในการทำงาน (นับตั้งแต่เริ่มรับราชการ)
 ต่ำกว่า 25 ปี
 สูงกว่า 25 ปี
4. ที่ตั้งของสถานที่ทำงาน
 อยู่ในส่วนกลาง
 อยู่ในส่วนภูมิภาค
5. สถานภาพการสมรส
 โสด
 สมรส
 หม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่

6. สภาพทางครอบครัว

- () อยู่ตามลำพัง 2 คน ไม่มีบุตรหลาน
- () อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 4 คน
- () อยู่กับบุตรหลานมีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป

7. สถานภาพทางเศรษฐกิจ

- () มีรายได้เดือนละ 10,000 - 20,000 บาท
- () มีรายได้เดือนละ 20,001 - 30,000 บาท
- () มีรายได้เดือนละ 30,000 บาทขึ้นไป

8. การเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่มต่าง ๆ

- () เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่ม
- () เป็นสมาชิกตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

9. อาชีพเสริมนอกเหนือจากงานหลัก

- () มี
 - () ไม่มี
- ถ้ามี อาชีพอะไร.....

ตอนที่ 2 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับ
ข้าราชการผู้สูงอายุ เพื่อนำไปเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ควรจัดให้แก่
ข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนการเกษียณอายุ ท่านมีความเห็นว่ากิจกรรมแต่ละ
ข้อมีความสำคัญในการจัดมากน้อยเพียงใด โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง
ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มากที่สุด 4	มาก 3	ปานกลาง 2	น้อย 1
1.	<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> <u>ด้านวิชาการสำหรับข้าราชการก่อนการ</u> <u>เกษียณอายุ</u> จัดการประชุมอบรมหรือสัมมนา เพื่อ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถทำงานใน หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....
2.	จัดหลักสูตรการศึกษาที่จะนำไปสู่การศึกษา ขั้นปริญญาในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ โดยอาศัยรูปแบบ การศึกษาภาคค่ำ หรือการศึกษาทางไกล เป็นต้น.....

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
3.	การจัดทัศนศึกษาเพื่อเสริมสร้าง ประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ สิ่งใหม่ ๆ.....
4.	การให้ความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ทางการศึกษาทั่ว ๆ ไป.....
5.	การจัดบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อเรียนด้วย ตัวเองเกี่ยวกับความรู้เรื่องประชาธิปไตย พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง หรือ เรื่องอื่น ๆ.....
6.	การจัดการสอนเพื่อการพัฒนางาน เช่น การอบรมด้านจริยธรรม คุณธรรม แก่ ผู้สูงอายุก่อนการเกษียณ.....
7.	จัดการศึกษารายวิชาต่าง ๆ เช่น ความรู้ เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง ปัญหาในชุมชน และอื่น ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุก่อนเกษียณ...
8.	การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในการเสริมสร้าง ความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์.....

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
		4	3	2	1
9.	จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและการผูกสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน.....
10.	ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับศาสนาและการนำหลักศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตร.....
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน					
ด้านทักษะอาชีพสำหรับข้าราชการก่อนการเกษียณอายุ					
11.	จัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ด้านการลงทุนธุรกิจประเภทต่าง ๆ.....
12.	จัดหลักสูตรอบรมการวางแผนทางการเงิน ใช้จ่ายเงินและทำเงินรายได้ให้เกิด ดอกผล.....
13.	การจัดฝึกอบรมทักษะการเป็นวิทยากร ผู้บรรยายในงานต่าง ๆ.....
14.	การจัดฝึกอบรมทักษะด้านการเป็นตัวแทนชาย หรือนายหน้า เช่น นายหน้าขายที่ดิน ตัวแทนขายประกันฯ เป็นต้น.....

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
15.	การแนะนำให้ความรู้เพื่อนำเอางาน อดีตที่ทำอยู่เป็นอาชีพ.....
16.	การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เฉพาะทาง ทาง ด้านการเกษตร เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์ จากวัสดุทางการเกษตร เป็นต้น การเกษตร เป็นต้น.....
17.	การจัดฝึกอบรมด้านการช่าง เช่น การผลิต สิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน.....
18.	การจัดฝึกอบรมเพื่อการเป็นเจ้าของกิจการ เฉพาะอย่าง เช่น เป็นเจ้าของกิจการ ด้านสินค้าการเกษตร เป็นต้น.....
19.	จัดการให้ความรู้ให้เกิดทักษะด้านอาชีพ เพื่อหารายได้เพิ่ม เช่น แต่งหนังสือ แปลหนังสือ เป็นต้น.....
	<u>การให้ข่าวสารข้อมูลสำหรับข้าราชการ</u> <u>ก่อนการเกษียณอายุ</u>				
20.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจเมื่อ เข้าสู่วัยสูงอายุ

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
21.	การให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ.....				
22.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักโภชนาการและการรักษาสุขภาพ อนามัย				
23.	การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับยา หรือสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ.....				
24.	การให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการทำงานอดิเรกแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้ ทำขนม เป็นต้น.....				
25.	การให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการเลือกที่อยู่อาศัยให้ถูกสัณฐานและเหมาะสมกับวัยสูงอายุ.....				
26.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการสัมมนา.....				
27.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการตรวจสุขภาพ.....				
28.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงการเตรียมที่อยู่อาศัย.....				

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย
		4	3	2	1
29.	การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าที่สำคัญในแวดวงราชการ.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองภายหลังการเกษียณอายุ

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เป็นกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนที่ควรจัดให้แก่ข้าราชการผู้สูงอายุ ภายหลังการเกษียณอายุแล้ว ท่านมีความเห็น ว่า กิจกรรมแต่ละข้อ มีความสำคัญในการจัด มากน้อยเพียงใด โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
	<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u> <u>ด้านวิชาการสำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u>				
30.	การจัดการสอนเพื่อให้มีความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ.....
31.	การจัดการให้ความรู้ การฝึกอบรมในวิชา ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น วิชากฎหมาย เป็นต้น.....
32.	การจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในด้านวิชาการต่าง ๆ และเป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง เช่น พัฒนา บุคลิกภาพของผู้สูงอายุให้เป็นที่น่าเคารพ.....
33.	การให้ความรู้เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะและวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อ นำไปใช้ในการเป็นวิทยากร.....
34.	การให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม.....

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
		4	3	2	1
35.	การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาด้านจิตใจเพื่อให้เกิดการยอมรับสภาพของตัวเอง.....
36.	การฝึกอบรมทำสมาธิให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อสุขภาพจิตที่ดี.....
37.	การให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาการหรือประสบการณ์ที่ดีให้กับคนอื่น.....
<u>การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน</u>					
<u>ด้านทักษะอาชีพสำหรับข้าราชการหลังการเกษียณอายุ</u>					
38.	การฝึกทักษะเชิงวิชาการเพื่อเป็นวิทยากรหรือผู้สอนในระดับต่าง ๆ.....
39.	การฝึกทักษะการถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมแก่คนรุ่นหลัง.....
40.	การฝึกทักษะความรู้ในด้านหัตถกรรม เช่น ประติมากรรมของชำร่วย ของที่ระลึกหรืองานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น.....

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
41.	การฝึกทักษะการเป็นตัวแทนชาย หรือนายหน้า เช่น นายหน้าขายที่ดิน ตัวแทนชาย ประกันฯ เป็นต้น.....				
42.	การฝึกทักษะด้านการบริการ เป็นเจ้าของบริการประเภทต่าง ๆ เช่น นวดแผนโบราณ และรักษาโรคแผนโบราณ เป็นต้น.....				
43.	การฝึกอบรมด้านการเกษตร เช่น การเลี้ยงต้นไม้ เพาะชำกล้าไม้ เพื่อเสริมรายได้ เป็นต้น.....				
44.	การฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อเป็นรายได้ เป็นต้น.....				
45.	การฝึกอบรมทักษะในด้านธุรกิจและการค้า เช่น การให้ความรู้ในด้านการจัดการและบริการธุรกิจประเภทต่าง ๆ เป็นต้น....				
46.	การฝึกอบรมทักษะเกี่ยวกับการลงทุนเพื่อผลกำไร เช่น เล่นหุ้น การเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้า เป็นต้น.....				

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
		4	3	2	1
47.	<p><u>การให้ข่าวสารข้อมูล สำหรับข้าราชการ</u> <u>หลังการเกษียณอายุ</u></p> <p>การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อผู้สูงอายุ เช่น การสนทนาธรรม การสาธิตการ ออกกำลังกาย เป็นต้น.....</p>
48.	<p>การให้ข่าวสารความรู้ในเรื่องการอบรม เลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้ผู้สูงอายุมมีส่วนร่วมใน ครอบครัว.....</p>
49.	<p>การให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการบำบัด รักษาสุขภาพทางกายและจิตใจ.....</p>
50.	<p>จัดทัศนศึกษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับความ เปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม.....</p>
51.	<p>การจัดชมรมผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ กัน เพื่อ ให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ให้มีการ พบปะและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้.....</p>

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็น			
		มาก	มาก	ปาน	น้อย
		ที่สุด		กลาง	
		4	3	2	1
52.	การจัดกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดียวกัน เช่น ผู้มีอาชีพครู เพื่อให้มีพลัง มีขวัญกำลังใจ
53.	จัดโครงการตรวจสอบสุขภาพ เพื่อจะได้มีข้อมูล และมีความรู้ที่ถูกต้องเรื่องสุขภาพ.....
54.	การให้บริการเกี่ยวกับหลักโภชนาการและ รักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ.....

ตอนที่ 4 ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของข้าราชการก่อนเกษียณเกี่ยวกับการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุ

คำชี้แจง ท่านมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนสำหรับข้าราชการก่อนและหลังการเกษียณอายุ กรุณาให้รายละเอียด
โดยการเขียนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไร? เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำหรับข้าราชการก่อนการเกษียณอายุ (การจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ
ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และ ด้านข่าวสารข้อมูล)

ข้อคิดเห็น-----

ข้อเสนอแนะ-----

2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไร? เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
สำหรับข้าราชการหลังการเกษียณอายุ (การจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ
ด้านวิชาการ ด้านทักษะอาชีพ และด้านข่าวสารข้อมูล)

ข้อคิดเห็น-----

ข้อเสนอแนะ-----

#####

(หากต้องการเขียนเพิ่มเติมโปรดเขียนด้านหลัง)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวฉัตรตรีธา นาคเกษม

เกิดวันที่ 16 ธันวาคม 2502

สถานที่เกิด เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ในปัจจุบัน 23/118 ซ.สิทธิชัย ถ.กรุงเทพมหานคร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

สถานที่ทำงานปัจจุบัน กองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
ศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2517 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโรจน์เสวีอนุสรณ์
- พ.ศ. 2521 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนพาณิชย์การเบญจ
- พ.ศ. 2529 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยกรุงเทพเทคนิคคนที่
- พ.ศ. 2532 ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- พ.ศ. 2538 การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2523 สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปากพลี จ.นครนายก
- พ.ศ. 2525 สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเมืองนครนายก จ.นครนายก
- พ.ศ. 2527 สำนักงานศึกษาธิการอำเภอไทรน้อย จ.นนทบุรี
- พ.ศ. 2529 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
- พ.ศ. 2531 กองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
ถึง ปัจจุบัน ศึกษาธิการ